



Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyik.

Heydər ƏLİYEV

# Vergilər



№ 33 (927) ■ 5 sentyabr 2018

www.vergiler.az

Qiyməti: 60 qəp.

## Azərbaycan-Rusiya münasibətləri strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşıyır

Sentyabrın 1-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Rusiya Federasiyasında rəsmi səfərdə olub

Soçi şəhərindəki «Boçarov Ruçey» dövlət iqamətgahında dövlətimizin başçısını Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin qarşılayıb. Azərbaycan Prezidentini səmimi salamlayan Rusiyanın dövlət başçısı bu cür görüşlərin müntəzəm xarakter daşdığını və bunun strateji tərəfdaşlıq baxımından təbii proses olduğunu vurğulayıb: «Münasibətlərimiz həm siyasi, həm də iqtisadi istiqamətdə inkişaf edir. Keçən il qarşılıqlı əmtəə dövriyyəsinin həcmi 34 faiz, hətta 34 faizdən də çox artıb, bu ilin birinci yarısında isə mülti təyinatlı məhsulların satış həcmi 20 faiz artıb. Bu, çox yaxşı göstəricidir. Lakin təbii ki, bizim həmişə danışımağa mövzumuz var. Çox şadam ki, Siz bizim dəvətimizi qəbul edib bu gün Rusiyaya gəlmisiniz. Xoş gəlmisiniz!».

Dəvətə görə təşəkkürünü bildirən Prezident İlham Əliyev bu cür görüşlərin ikitərəfli münasibətlərə dinamizm gətirdiyini bildirib, bütün sahələrdə əlaqələrin inkişaf səviyyəsinin məmnunluq doğurduğunu qeyd edib: «Münasibətlərimiz çox səmərəli şəkildə inkişaf edir, fəal siyasi dialoq xarakteri daşıyır. Siz əmtəə dövriyyəsinin artmasını qeyd etdiniz. Bu da ölkələrimizin iqtisadiyyatlarında müsbət meyillərə dəlalət edir. Bu, həm də onu göstərir ki, iqtisadi əməkdaşlığın böyük potensialı var. Əminəm ki, əmtəə dövriyyəsi qarşısındakı illərdə də artacaq. Biz enerji, nəqliyyat sahələrində əməkdaşlıq edirik. Əlbəttə, bu gün biz Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tənzimlənməsi ilə bağlı məsələləri, regional problemləri də müzakirə edəcəyik. Bu gündəlik yetərinə genişdir. Əminəm ki, bizim bugünkü görüşümüz münasibətlərimizə əlavə impuls verəcək. Dəvətə görə bir daha təşəkkür edirəm».

Geniş tərkibdə görüş və işçi nahardan sonra Azərbaycan Res-

publikasının Prezidenti İlham Əliyev və Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinin iştirakı ilə sənədlərin imzalanması mərasimi keçirilib. «Azərbaycan və Rusiya arasında iqtisadi əməkdaşlığın prioritet istiqamətləri haqqında Birgə Bəyanatı» Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin imzalayıblar. Qarşılıqlı əlaqələrin və bir sıra əməkdaşlıq münasibətlərinin daha dərinləşdirilməsi məqsədilə hər iki dövlətin müvafiq qurumları arasında sənədlər imzalanıb.

İmzalanma mərasimi başa çatandan sonra dövlət başçıları mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər. İkitərəfli münasibətlərin inkişafından məmnunluğunu ifadə edən Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin bu günlərdə keçirilən Xəzər Sammitində əldə olunan tarixi qərarların böyük önəm kəsb etdiyini vurğulayıb: «Rusiya və Azərbaycanı möhkəm dostluq və əməkdaşlıq əonənləri bağlayan Dövlətlərimizin münasibətlə-



«Əldə olunmuş razılışmalar Rusiya-Azərbaycan dostluğunun daha da möhkəmlənməsinə xidmət edəcək, ölkələrimizin və xalqlarımızın rifahı naminə qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın inkişafına kömək göstərəcək»

ri qarşılıqlı faydalı tərəfdaşlıq xarakteri daşıyır, mehriban qonşuluq və bir-birinin marağına hörmət prinsiplərinə əsaslanır. Əminəm ki, əsas idarələrin rəhbərlərinin və biznes nümayəndələrinin iştirak etdikləri bugünkü danışıqlar bütün Rusiya-Azərbaycan əlaqələri kompleksinin gələcək inkişafına əlavə tökən verəcək. Azərbaycan Prezidenti ilə imzalanan Birgə Bəyanat, həmçinin hökumətlərarası və idarələrarası sənəddir. Dövlətlərimizin münasibətlə-

ri qarşılıqlı faydalı tərəfdaşlıq xarakteri daşıyır, mehriban qonşuluq və bir-birinin marağına hörmət prinsiplərinə əsaslanır. Əminəm ki, əsas idarələrin rəhbərlərinin və biznes nümayəndələrinin iştirak etdikləri bugünkü danışıqlar bütün Rusiya-Azərbaycan əlaqələri kompleksinin gələcək inkişafına əlavə tökən verəcək. Azərbaycan Prezidenti ilə imzalanan Birgə Bəyanat, həmçinin hökumətlərarası və idarələrarası sənəddir. Dövlətlərimizin münasibətlə-

ri qarşılıqlı faydalı tərəfdaşlıq xarakteri daşıyır, mehriban qonşuluq və bir-birinin marağına hörmət prinsiplərinə əsaslanır. Əminəm ki, əsas idarələrin rəhbərlərinin və biznes nümayəndələrinin iştirak etdikləri bugünkü danışıqlar bütün Rusiya-Azərbaycan əlaqələri kompleksinin gələcək inkişafına əlavə tökən verəcək. Azərbaycan Prezidenti ilə imzalanan Birgə Bəyanat, həmçinin hökumətlərarası və idarələrarası sənəddir. Dövlətlərimizin münasibətlə-

ri qarşılıqlı faydalı tərəfdaşlıq xarakteri daşıyır, mehriban qonşuluq və bir-birinin marağına hörmət prinsiplərinə əsaslanır. Əminəm ki, əsas idarələrin rəhbərlərinin və biznes nümayəndələrinin iştirak etdikləri bugünkü danışıqlar bütün Rusiya-Azərbaycan əlaqələri kompleksinin gələcək inkişafına əlavə tökən verəcək. Azərbaycan Prezidenti ilə imzalanan Birgə Bəyanat, həmçinin hökumətlərarası və idarələrarası sənəddir. Dövlətlərimizin münasibətlə-

ri qarşılıqlı faydalı tərəfdaşlıq xarakteri daşıyır, mehriban qonşuluq və bir-birinin marağına hörmət prinsiplərinə əsaslanır. Əminəm ki, əsas idarələrin rəhbərlərinin və biznes nümayəndələrinin iştirak etdikləri bugünkü danışıqlar bütün Rusiya-Azərbaycan əlaqələri kompleksinin gələcək inkişafına əlavə tökən verəcək. Azərbaycan Prezidenti ilə imzalanan Birgə Bəyanat, həmçinin hökumətlərarası və idarələrarası sənəddir. Dövlətlərimizin münasibətlə-

ri qarşılıqlı faydalı tərəfdaşlıq xarakteri daşıyır, mehriban qonşuluq və bir-birinin marağına hörmət prinsiplərinə əsaslanır. Əminəm ki, əsas idarələrin rəhbərlərinin və biznes nümayəndələrinin iştirak etdikləri bugünkü danışıqlar bütün Rusiya-Azərbaycan əlaqələri kompleksinin gələcək inkişafına əlavə tökən verəcək. Azərbaycan Prezidenti ilə imzalanan Birgə Bəyanat, həmçinin hökumətlərarası və idarələrarası sənəddir. Dövlətlərimizin münasibətlə-

Davamı 2-ci səhifədə

## Türkdilli dövlət başçıları Qırğızıstanda bir araya gəldilər

Prezident İlham Əliyev Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının VI Sammitində iştirak etmək üçün sentyabrın 2-də Qırğız Respublikasına səfər edib. Sentyabrın 3-də Çolpon-Ata şəhərində dövlətimizin başçısı Qırğızistan Prezidenti Sooronbay Jeenbekovla görüşüb. Söhbət zamanı iki ölkə arasında qarşılıqlı münasibətlərin hazırkı durumu və perspektivləri ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.



Sentyabrın 3-də Qırğız Respublikasının Çolpon-Ata şəhərindəki Çingiz Aytmatov adına «Rux Ordo» Mədəniyyət Mərkəzində Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının (TDƏŞ) VI Sammiti keçirilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Sammitdə iştirak edib. Sammitin açılışında çıxış edən TDƏŞ-in hazırkı sədri, Qazaxıstan Prezidenti Nursultan Nazarbayev tədbirin yüksək səviyyədə təşkilinə və qonaqpərvərliyə görə Qırğız Respublikasının Prezidentinə minnətdarlığını bildirib. Nursultan Nazarbayev qeyd edib ki, VI Sammitdə Özbəkistan və Macarıstan da iştirak etməsi təşkilatın fəaliyyətinin genişlənməsinin və həmrəyliyin gücləndirilməsinin göstəricisidir. Türk Şurasının fəaliyyətinin güclənməsi ortaya çıxan hədəflərə nail olunmasına mühüm töhfə verəcək.

Türk Şurasının VI Sammitinə ev sahibliyi edən Qırğız Respublikasının Prezidenti Sooronbay Jeenbekov Zirvə görüşünün əsas mövzusunun milli idman növlərinin və gənclər arasında əməkdaşlığın inkişafı ilə bağlı olduğunu bildirib. Şura qarşısında bir sıra vacib məsələlərin gündəliyini vurğulayan Qırğızıstanın dövlət başçısı türkdilli dövlətlər arasında turizmin inkişafının əhəmiyyətinə toxunub. Qeyd edib ki, bütün söylərimizi «Müasir İpək Yolu» layihəsinin uğurla reallaşmasına yönəltməyə hazırıq. Bu layihə Azərbaycanı, Türkiyəni, Qazaxıstanı və Qırğızıstanı əhatə edir, Özbəkistanın və Macarıstanın da bu layihəyə qoşulması onu daha da cəlbədicə edəcək.

Sammitdə çıxış edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev respublikamızın bütün türkdilli dövlətlərlə sıx əlaqələr saxladığını, əməkdaşlığın gündən-günə möhkəmləndiyini vurğulayıb: «Bizim əlaqələrimiz siyasi, iqtisadi, ticarət, energetika, nəqliyyat, humanitar sahələri əhatə edir və biz bütün istiqamətlər üzrə gözəl nəticələr görürük. Ölkələrimiz beynəlxalq təşkilatlarda da bir-birinə dəstək verir və bu dəstək çox önəmlidir. Hesab edirəm ki, gələcək illərdə beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsindəki fəaliyyətimizlə bağlı əlavə addımlar atılacaqdır».

Davamı 2-ci səhifədə

## Rəsmi xronika

- Avqustun 30-da Prezident İlham Əliyev Xarici Ölkələrlə Dostluq üzrə Çin Xalq Assosiasiyasının sədri xanım Li Syaolinin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib. Dövlətimizin başçısı ikitərəfli münasibətlərimizin bütün istiqamətlərdə daha da inkişaf etdiyini, Çinin yüksək səviyyəli nümayəndə heyətlərinin Azərbaycana səfər etdiklərini vurğulayıb. Bu dövr ərzində siyasi və iqtisadi əlaqələrimizin daha da möhkəmləndiyini vurğulayan dövlətimizin başçısı bu səfərin də maraqlı və səmərəli keçəcəyinə, ölkələrimiz arasında əlaqələrin daha da genişlənməsinə işinə xidmət edəcəyinə əminliyini ifadə edib. Xanım Li Syaolin bildirdi ki, Bakıya gəldikləri qısa müddət ərzində paytaxtda gördüyü inkişaf prosesləri nümayəndə heyətinin üzvlərinə dərin təəssürat bağışlayıb. Qonaq Heydər Əliyev Fondu ilə birgə fəaliyyəti haqqında danışıb, maraqlı layihələrin həyata keçirilməsi ilə bağlı imkanların mövcud olduğunu deyib.
- Prezident İlham Əliyevin avqustun 30-da ölkəmizə səfərə gələn Gürcüstanın Baş naziri Mamuka Baxtadze ilə görüşüb. Dövlətimizin başçısı Mamuka Baxtadzenin Baş nazir vəzifəsinə təyin olunması münasibətilə təbrik edib, bu məsuliyyətli vəzifədə ona yeni uğurlar arzulayıb. Azərbaycan-Gürcüstan əlaqələrinin çox yüksək səviyyədə olduğunu deyən Prezident İlham Əliyev hər iki ölkənin həyata keçirdiyi birgə layihələrin uğurla icra olunduğunu qeyd edib, bu layihələrin Avrasiya qitəsi üçün böyük önəm daşdığını vurğulayıb. Səmimi qəbul üçün minnətdarlığını bildiren Mamuka Baxtadze iki ölkə arasında münasibətlərin sürətlə inkişaf etdiyini bildirib, ikitərəfli əlaqələrin daha da gücləndirilməsi üçün böyük potensial olduğunu diqqətə çatdırıb. Gürcüstanlı qonaq hər iki ölkə rəhbərliyinin birgə söyləri nəticəsində daha böyük məqsədlərə nail olunacağına əminliyini ifadə edib.
- Avqustun 31-də Azərbaycan Respublikası vətəndaşının biometrik göstəricilərini özündə əks etdirən bir nömrəli elektron şəxsiyyət vəsiqəsi Prezident İlham Əliyevə təqdim olunub. Dövlətimizin başçısı şəxsiyyət vəsiqəsi üçün foto çəkilib, elektron imza qoyub.

Vergi hesabat formalarına dəyişiklik edilib

səh. 2

İşçilər əmək hüquqlarının qorunmasında fəallıq göstərməlidirlər

səh. 3

Ödəmə mənbəyində tutulan vergilər

səh. 4

Xarici investorlar Azərbaycan iqtisadiyyatına böyük maraq göstərirlər

səh. 5



## Azərbaycan-Rusiya münasibətləri strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşıyır

Əvvəli 1-ci səhifədə

Regionlararası əməkdaşlıq mövzusunda da müzakirə etdik. Rusiya Federasiyasının 70-dən artıq subyekti Azərbaycanla iqtisadi əlaqələr saxlayır. Həm də onlardan 17-si ticari-iqtisadi və elmi-texniki əməkdaşlıq barədə Çərçivə sazişləri bağlayıb. Bu ilin oktyabrında növbəti regionlararası forum keçiriləcək. Bayaq müzakirə etdik ki, bu tədbir Gənçədə planlaşdırılmışdı, amma ola bilər dostlarımız bunu Bakıda təşkil etsinlər.

Mədəniyyət və təhsil sahəsində ikitərəfli əlaqələrin zənginliyini məmnunluqla qeyd etdik. Rusiyada 11 mindən çox azərbaycanlı tələbə təhsil alır. Onlardan minə yaxını Rusiya Federasiyasının Federal büdcəsi hesabına təhsil alır. Hər il Azərbaycan vətəndaşlarına 200-dən çox təqaüd verilir. Rusiya və Azərbaycan prezidentlərinin təşəbbüsü ilə yaradılan Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumunun iclasları müntəzəm keçirilir. Forumun ilin sonunda Bakıda keçiriləcək növbəti 6-cı iclasına 500-dən çox iştirakçının gələcəyi gözlənilir.

Əlbəttə ki, biz beynəlxalq və regional problemlərlə bağlı fikir mübadiləsi apardıq. Xüsusən, təbii ki, Dağlıq Qarabağ problemi də toxunduq. Minsk qrupunun həmsədri kimi Rusiya bu münasibətin sülh yolu ilə nizamlanmasına bütün mümkün köməyi göstərəcək davam edəcək.

Sonda Azərbaycan Prezidentinə, bizim bütün azərbaycanlı dostlarımıza, həmkarlarımıza məzmunlu və məhsuldar danışıqlara görə təşəkkür etmək istərdim. Əminəm ki, öldə olunmuş razılaşmalar Rusiya-Azərbaycan dostluğunun da-

ha da möhkəmlənməsinə xidmət edəcək, ölkələrimizin və xalqlarımızın rifahı naminə qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın inkişafına kömək göstərəcək».

Mətbuata bəyanatla çıxış edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bildirib ki, hər iki ölkənin dövlət başçıları arasında müntəzəm əlaqələr möhkəm bazaya əsaslanan münasibətlərə dinamizm verir: «Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətlər strateji tərəfdaşların münasibətləridir. Bu münasibətlər həyatımızın bütün sahələrini əhatə edir və bu gün mənim səfərim zamanı biz ikitərəfli münasibətlərimizin bir çox aspektlərini, beynəlxalq problemləri ətraflı şəkildə müzakirə etdik. Vladimir Vladimiroviç bu gün bu barədə çox ətraflı danışdı.

Qeyd etmək istərdim ki, bizim müzakirə etdiyimiz məsələlər arasında regional təhlükəsizlik məsələləri, ilk növbədə, uzun müddət davam edən və Azərbaycan xalqının böyük iztirablarına gətirib çıxarmış Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsini nizamlanması məsələsi mühüm yer tutur. Uzun illərdir ki, Azərbaycanın beynəlxalq miqyasda tanınmış əraziləri erməni işğalı altındadır. Bu münaqişə nəticəsində bir milyondan çox azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşüb. Münasibətin tezliklə həlli bizim vətəndaşlarımızın öz tarixi torpaqlarına qayıtmaqlarına imkan verər, həmçinin bizim regiona sülh, sabitlik və əməkdaşlıq gətirər. Rusiya, münaqişənin nizamlanması ilə məşğul olan ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədri kimi, tənzimləmə işində mühüm rol oynayır. Rusiya bizim qonşumuz, tarixi tərəfdaş-

mız və dostumuzdur. Biz ümid edirik ki, münaqişənin nizamlanmasında Rusiyanın səyləri davam edəcək».

Çıxışında iqtisadi məsələlərə də toxunan dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, Rusiya idxala görə Azərbaycan üçün bir nömrəli tərəfdaşdır və qeyri-neft sahəsinin azərbaycanlı ixracatçıları üçün birinci yerdədir. Bu isə özlüyündə ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın miqyasına və əhəmiyyətinə dəlalət edir: «Rusiya və Azərbaycan qonşu dövlətlərdir. Bizə həm dəmir yolları, həm avtomobil yolları, həm də çox fəal sənəsin və yükdaşımaları üçün hava yolları birlişdirir. Biz ölkələrimiz, eləcə də qonşularımız üçün yeni nəqliyyat imkanları yaradılması üzrə gələcək addımlarımızı ətraflı müzakirə etdik. Vladimir Vladimiroviç Şimal-Cənub layihəsinin reallaşdırılmasını vacibliyini qeyd etdi. Azərbaycan da öz tərəfindən ölkə ərazisində bu istiqamətdə bütün mühüm infrastruktur layihələrini həyata keçirib. Bu il Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizi ilə keçən illə müqayisədə 100 dəfə çox yük daşınıb. Bu, hələ başlanğıcdır, çünki bu genişmiqyaslı global layihə çoxsaylı ölkələri və qitələri əhatə edəcək. Beləliklə, ölkələrimizin tranzit imkanları artacaq, minlərlə yeni iş yeri yaradılacaq».

Azərbaycan Prezidenti rusiyalı həmkarı ilə bütün sahələrdə, o cümlədən hərbi-texniki, humanitar, təhsil, mədəniyyət, idman və digər sahələrdə əməkdaşlığın möhkəmlənməsinə dair gələcək addımları müzakirə etdiklərini diqqətə çatdırıb. Dövlətimizin başçısı çıxışının sonunda Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinə Azərbaycanla səfərə dəvət edib.

## Türkdilli dövlət başçıları Qırğızıstanda bir araya gəldilər

Əvvəli 1-ci səhifədə

Regional təhlükəsizlik məsələlərinin xüsusi əhəmiyyət daşıdığı xatırladan dövlətimizin başçısı dünyada yeni risklərin, təhdidlərin yarandığını, münaqişə, müharibə ocaqlarının alovlandığını və Azərbaycanın uzun illərdir Ermənistanın işğalından əziyyət çəkdiyini diqqətə çatdırıb: «İyirmi ildən çoxdur ki, beynəlxalq birlik tərəfindən Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi kimi tanınan Dağlıq Qarabağ və onun ətrafında yerləşən 7 rayon Ermənistanın işğalı altındadır. Bu işğal nəticəsində torpaqlarımızın təxminən 20 faizi Ermənistan tərəfindən zəbt olunmuş, bir milyondan çox azərbaycanlı öz doğma torpağında qaçqın və köçkün vəziyyətinə düşmüşdür. Xalqımıza qarşı etnik təmizləmə siyasəti aparılmışdır, hərbi cinayətlər, Xocalı soyqırımını törədilmişdir. Bu gün 10-dan çox ölkə Xocalı soyqırımını rəsmən tanıyır. Bir gecədə 600-dən çox günaşsız insan, onların arasında 100-dən çox qadın, 60-dan çox uşaq ermənilər tərəfindən vəhşicəsinə qətlə yetirilmişdir, mindən çox insan itkin düşüb. Onların taleyi haqqında heç bir məlumat yoxdur. İşğal edilmiş torpaqlarda Ermənistan bizim bütün tarixi, dini abidələrimizi, məscidlərimizi, əcdadlarımızın qəbrlərini dağıdıb, məddi sərəvərlərimiz Ermənistan tərəfindən talan edilib. Bu, hərbi cinayətdir və bu cinayəti törədənlər ədalət qarşısında cavab verməlidirlər və verirlər. Təsədüfi deyil ki, 20 il ərzində Ermənistan rəhbərlik etmiş kriminal rejim çökdü və bu gün bizim dediyimizi erməni xalqı deyir. Ümid edirik ki, Ermənistanın yeni rəhbər-

liyi Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı konstruktiv mövqe tutacaq, tezliklə bizim torpaqlarımız işğaldan azad olunacaq, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa ediləcək və bölgədə sülh və əməkdaşlıq yarancacaqdır».

Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, Azərbaycan Zirvə görüşünün əsas mövzusu olan idmana böyük diqqət göstərir. Ölkəmizdə bir neçə mötəbər beynəlxalq turnirlərin, o cümlədən I Avropa Oyunlarının, IV İslam Həmrəyliyi Oyunlarının keçirildiyini xatırladan dövlətimizin başçısı bu mötəbər yarışlarda bütün türkdilli ölkələrin təmsil olunduğunu diqqətə çatdırıb.

Azərbaycanın humanitar məsələlərə, xüsusilə də TÜRKSOY-un və Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun fəaliyyətinə yüksək dəyər verdiyini və hər iki təşkilatda fəal iştirak etdiyini vurğulayan Prezident İlham Əliyev türkdilli ölkələr arasında iqtisadi əməkdaşlığın artırılmasını vacibliyinə toxunub.

Sammitdə çıxış edən Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Naxçıvan Zirvə görüşü ilə əsaslı qoyulan Türk Şurasının ödəndirilməsinə böyük diqqət göstərir. «2009-cu ildə Naxçıvan Sazişi ilə qurduğumuz Türk Şurasının ödəndirilməsinə böyük diqqət göstərir. Bu proses türk dünyasının ağısaqqal hörmətli Nazərbayevin və Azərbaycan Prezidenti hörmətli qaradaşım İlham Əliyevin çox böyük əməyi var».

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan nəqliyyat dəhlizlərinin in-

kişafından danışıqdan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun əhəmiyyətini vurğulayıb. «Xəzərdən keçməklə Qafqaz və Orta Asiyaya asaracaq Çinə qədər uzanan «Şərqi Qərbi Orta Dəhliz» təşəbbüsünə önəm veririk. «Müasir İpək Yolu - Orta Dəhliz» kimi tanınan bu layihənin önəmli mərhələsi Azərbaycan ilə birlikdə həyata keçirdiyimiz Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu layihəsidir. Beləliklə, Qərbi Avropadan çıxan bir qatar dayanmadan Xəzər sahillərinə, oradan da Aktau limanı vasitəsilə Şanxaya və Seula çatdıracaq. Bu mühüm nəqliyyat xətti xalqlarımızın rifah səviyyəsinin artmasına və münasibətlərimizin inkişafına töhfə verəcək. Enerji sahəsində də əlaqələrin inkişaf etdirilməsinə önəm veririk. Bakı-Tbilisi-Ceyhan xam neft boru kəməri və Bakı-Tbilisi-Ərzurum təbii qaz boru kəməri layihələri bu əməkdaşlığın önəmli bəhrələridir. Cənub Qaz Dəhlizinin bel sütünə olan TANAP-ı da iyun ayında işə saldıq». Türkiyə Prezidenti Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası istiqamətində bütün türkdilli ölkələrin dəstəyinin önəmli olduğunu vurğulayıb.

Çıxışlardan sonra nümayəndə heyətlərinin rəhbərləri Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının VI Sammitinin Bəyannaməsinə və Şuranın yeni baş katibinin seçilməsinə ilə bağlı sənədləri imzalayıblar. Qazaxıstan nümayəndəsi, səfir Bağdat Amreev Şuranın yeni baş katibi seçilib. Dövlət başçıları növbəti Zirvə görüşünün Azərbaycanla keçirilməsi ilə bağlı qərar qəbul ediblər.

Bununla da Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının VI Zirvə görüşü başa çatıb.

## Yeni nəsil şəxsiyyət vəsiqələri «e-imza» sertifikatı ilə təmin olunub

Sentyabrın 1-dən ölkə vətəndaşlarına yeni nəsil şəxsiyyət vəsiqələrinin verilməsi başlanılıb. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi («ASAN xidmət») yeni nəsil şəxsiyyət vəsiqələrinin verilməsi ilə bağlı suallarımıza aydınlıq gətirib.

Yeni vəsiqələrin öldə edilməsində hər bir vətəndaş sərbəstdir. Hazırda vətəndaşlar etibarlılıq müddəti bitməmiş və qüvvədən düşməmiş şəxsiyyət vəsiqələrindən istifadə edə bilərlər, onlar üçün köhnə vəsiqələrin dəyişdirilməsi zəruri deyil. Şəxsiyyət vəsiqəsinin etibarlılıq müddəti bitdikdə, vəsiqə korlandıqda, ad-soyad, ata adı dəyişdirildikdə, sənəd itirildikdə yeni nəsil şəxsiyyət vəsiqələrinin alınması zəruridir.

15 yaş tamam olmuş vətəndaşlar üçün yeni nəsil şəxsiyyət vəsiqələrinin verilməsi üçün müəyyən olunmuş dövlət rüsumunun məbləğində hər hansı dəyişiklik yoxdur: rüsum vəsiqənin 10 gün müddətində verilməsi üçün 5 manat, 3 iş günü müddətində verilməsi üçün 25 manat, 1 iş günü müddətində verilməsi üçün isə 35 manat təşkil edir. 15 yaş tamam olmamış vətəndaşlar üçün yeni nəsil şəxsiyyət vəsiqələrinin verilməsi ilə bağlı rüsum təbiiq olunub. Bu rüsum məbləği isə vəsiqə 10 gün müddətində alındıqda 4 manat, 3 iş günü müddətində 20 manat, 1 iş günü müddətində isə 25 manat müəyyən edilib.

Yeni vəsiqəni həm «ASAN xid-

mət» mərkəzlərindən, həm də polis idarələrindən almaq mümkündür. Hazırda sənədlərin qəbulu Bakı şəhərinin bütün «ASAN xidmət» mərkəzlərində və Sumqayıt regional «ASAN xidmət» mərkəzində həyata keçirilir. Növbəti günlərdə digər regional «ASAN xidmət» mərkəzlərində də yeni nümunəli şəxsiyyət vəsiqələrinin verilməsi və dəyişdirilməsi üçün sənəd qəbuluna başlanılacaq. Vəsiqələrin verilməsi məqsədilə zəruri avadanlıqlar ərazi polis orqanlarının qeydiyyat və şəxsiyyət vəsiqəsi qurumlarında və «ASAN xidmət» mərkəzlərində quraşdırılıb, texniki parametrlərinin və iş göstəricilərinin yoxlanılması məqsədilə onlara sınaq baxışları keçirilib, yeni texnika ilə işləyəcək əməkdaşlar üçün müvafiq treninqlər təşkil olunub. Şəxsiyyət vəsiqələrinin çapı isə Daxili İşlər Nazirliyinin 10 regional mərkəzində və iki «ASAN xidmət» mərkəzində həyata keçiriləcək.

Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin məlumatında bildirilir ki, texnologiyaların inkişafı, tanınma cihazlarının, informasiya oxuyan vasitələrin yaradılması, həmçinin cihaz tərəfindən oxuna bilən elektron informasiya çeşidlərinin artması elektronlaşan ictimai vasitələr sırasına şəxsiyyət vəsiqəsinin də əlavə edilməsinə zərurət yaradıb. Yeni sənədlərin hazırlanması ilə bu tələbdən irəli gəlir. Yeni nəsil şəxsiyyət vəsiqələrinin təbiiq elektron xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəlməsinə, xidmətlərə çəkilən dövlət xərclərinin azal-

masını, yeni elektron xidmət növlərinin yaranmasını, bürokratik əngəllərin aradan qaldırılmasını, nağdsız hesablaşmaların artmasını təmin edəcək. Yeni vəsiqələrin üzərindəki «elektron imza» sertifikatı isə vətəndaşın istəyinə əsasən aktivləşdiriləcək və müddət 5 il olacaq. Vəsiqələr identifikasiya ilə yanaşı, elektron sənədlərin imzalanmasında da istifadə ediləcək.

Sertifikat Xidmətləri Mərkəzinin məlumatına görə, yeni vəsiqələr təhlükəsizlik baxımından daha böyük üstünlüyə malik olacaq. Bu vəsiqələr vətəndaşın yaşayış yeri üzrə qeydiyyatı, ailə vəziyyəti haqqında məlumatlar, habelə vəsiqə sahibinin biometrik fotosu və digər fərdi göstəriciləri özündə birləşdirən elektron daşıyıcı (çip) yerləşdiriləcək. Vəsiqələrdə vətəndaşın biometrik texnologiyalar əsasında bütün əlamətləri və fizioloji xüsusiyyətləri təsvir olunaçaq, barmaq izi, gözün torlu və quzeyli qışalar, sifət şəklil, ölin hündürlüyü, ovucun şəklil, bədənin qoxusu, qulaqların forması, termogramlar, DNT, səs, əl imzası, dodaqların hərəkəti, klaviaturla xətti, yeriy və s. xüsusi cizgilərlə öz əksini tapacaq. Yeni vəsiqələr digər ölkələrin müvafiq orqanları ilə biometrik informasiya mübadiləsinin tənzimlənməsində müstəsna əhəmiyyət kəsb edir və «Elektron hökumət» portalından yararlanmaq üçün də əhəmiyyətlidir. Sənədin köməyi ilə portal üzərindən «vahid pəncərə» prinsipinin reallaşdırılması nəzərdə tutulur.

ELBRUS

## Vergi hesabat formasına dəyişiklik edilib

«Dövlət rüsumu haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununa edilmiş dəyişikliklərə əsasən, aksiz markalarının verilməsi, heyvanların, heyvan mənşəli məhsulların və xammalın baytarlıq normalarına uyğunluğunu təsdiq edən ekspertiza aktının verilməsi, fiziki şəxslər tərəfindən şəxsi istehlak üçün ölkəyə gətirilən mobil cihazların qeydiyyatı, fiziki şəxslər tərəfindən minik avtomobillərinin ödənilməsi haqqında müqavilələrinin dövlət qeydiyyatına alınması dövlət rüsumu tutulan hallara aid edilib. Buna görə də «Dövlət rüsumunun tutulması haqqında hesabatın» forması və onun tərtib edilməsi qaydasında dəyişikliklərə zərurət yaranmışdır.

Vergilər Nazirliyinin İqtisadi təh-

sil və ekspertiza departamentinin Bəyannamələrin təhlili şöbəsinin rəhbəri Vüsal Qarayev bildirib ki, məsələlərin həlli məqsədilə «Dövlət rüsumunun tutulması haqqında hesabatın» və onun tərtib edilməsi qaydasında müvafiq dəyişikliklər edilib. Qaydalara əsasən, hesabat formalarında aksiz markalarının verilməsi, heyvanların, heyvan mənşəli məhsulların və xammalın baytarlıq normalarına uyğunluğunu təsdiq edən ekspertiza aktının təqdim olunması, mobil cihazların qeydiyyatına alınması ilə bağlı bəyannamə tərtibatı proqramında texniki xarakterli dəyişikliklər edilib.

«Dövlət rüsumu haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 4.7-ci maddəsində qeyd olunduğu kimi, he-

sabat dövlət rüsumunun tutulmasına və büdcəyə ödənilməsinə məsul olan şəxslər tərəfindən hesabat rübindən sonrakı ayın 20-dək vergi orqanına təqdim ediləcək. Hesabatda aparılan hesablamalarda riyazi səhvələr olduqda, onlar vergi orqanı tərəfindən düzəldilərək xüsusi proqram vasitəsilə düzgün hesablanmış rüsum məbləğləri birbaşa baza göstəricilərinə daxil ediləcək. Qanunun icrası ilə əlaqədar Vergilər Nazirliyinin xüsusi proqramlarında dəyişikliklər aparılacaq.

Vergi orqanları tərəfindən hesabat formalarına edilmiş dəyişikliklərin vergi ödəyicilərinə izah edilməsi məqsədilə onların məlumatlandırılması həyata keçiriləcək.

E. CƏFƏRLİ

## Büdcə qaydasına dair qanuna dəyişikliklər qüvvəyə minib

Prezident İlham Əliyev «Büdcə sistemi haqqında» Qanuna dəyişikliklər edilməsi barədə» Qanunu imzalayıb. Qanun 2019-cu büdcə ilindən başlayaraq xərclərin orta və uzunmüddətli idarə edilməsi üzrə yeni büdcə qaydasının tətbiqi nəzərdə tutulur. Qaydanın tətbiqi dövlət büdcəsinin neft gəlirlərinin dəyişikliyinə əsaslanaraq azaldılması və büdcə intizamının

əhəmiyyətli dərəcədə möhkəmləndirilməsinə töhfə verəcək. Büdcə qaydası ölkənin xalis maliyyə aktivləri əsasında büdcə ili ərzində xərclənə bilən neft gəlirlərinin və icmal büdcə xərclərinin yuxarı hədlərinin hədəflənməsi mexanizmini müəyyən edir.

Burada əsas məqsəd xam neft qiymətlərinin yüksək olduğu illərdə və hətta xalis maliyyə aktivlərinin imkan verdiyi

halda belə, büdcə xərclərinin kəskin artımının qarşısının alınması və beləliklə də büdcənin protsiklliyinin məhdudlaşdırılmasıdır.

Qabaqcıl beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq kontr-tsiklik büdcə siyasətinin həyata keçirilməsinin təmin edilməsi nəzərdə tutulur ki, bu da ölkə iqtisadiyyatının daxil olduğu post-neft dövrü üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

## «Ortamüddətli xərclər çərçivəsinin hazırlanması Qaydası» təsdiqlənib

Azərbaycan Prezidentinin fərmanı ilə təsdiq edilmiş «Ortamüddətli xərclər çərçivəsinin hazırlanması Qaydası»nın (OMXÇ) əsas məqsədi makroiqtisadi sabitlik və dayanıqlı iqtisadi artım üçün tələb olunan məcmu fiskal intizamın gücləndirilməsi, dayanıqlı fiskal çərçivəyə əsaslanan çoxillik resurs zərfi daxilində xərc istiqamətlərinin sektorlar arasında prioritetləşdirilməsi və fəaliyyətin göstəriciləri əsasında ölçülməsini nəzərdə tutan nəticəəsaslı büdcə tərtibi mexanizminin təşkili üçün zəruri şəraitin yaradılmasıdır.

Maliyyə Nazirliyindən verilən məlumata görə, OMXÇ-nin hazırlanması büdcənin tərtibi prosesinin birinci - strateji mərhələsini təşkil edir. Bu məqsədlə cari büdcə ilinin ilk yarısında ortamüddətli dövr üçün məcmu resurs zərfi və milli xərc prioritetləri hökumət tərəfindən müəyyən edilir və bu əsasda büdcə təşkilatları öz strateji planlarını, davam etməkdə olan layihələr və yeni siyasət təşəbbüsləri (YST) üzrə cari və əsaslı xərclərinə dair sifarişlərini hazırlayaraq təqdim edirlər. Orta-

müddətli resurs zərfi cari il üçün dəqiqləşdirilmiş, ortamüddətli dövr üçün isə ilkin iqtisadi və sosial inkişaf proqnozlarını, həmçinin büdcə təşkilatlarının strateji planlarını nəzərə almaqla tərtib edilir.

OMXÇ sənədinin tərkib hissəsi olaraq hazırlanmış digər mühüm sənəd isə milli xərc prioritetləridir. Bu prioritetlər Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli fərmanı ilə təsdiq edilmiş strateji yol xəritələrini, sektor strateji planlarını, həmçinin büdcə təşki-

latlarından daxil olmuş YST ilə aydın şəkildə əlaqələndirilməklə tərtib olunur. OMXÇ-nin tətbiqi üçün ilkin olaraq büdcə təşkilatlarında strateji planlaşdırma potensialının gücləndirilməsi mühüm şəraitdir. Məhz buna görə də OMXÇ-nin tətbiq edilməsi 2020 və 2021-ci illərdə büdcənin tərtibi prosesi zamanı nəzərdə tutulur. Dövlət qurumları arasında daha çevik kommunikasiya və məlumat mübadiləsinə əsaslanan OMXÇ-nin tətbiqi makroiqtisadi koordinasiyanı daha da gücləndirəcək və dövlət vəsaitlərinin daha səmərəli şəkildə istifadə edilməsinə şərait yaradacaq. Beynəlxalq təcrübə, ölkə iqtisadiyyatının xüsusiyyətləri və həyata keçirilən digər fiskal islahatlar da nəzərə alınmaqla hazırlanmış yeni Qayda dövlət maliyyə idarəetməsinin təkmilləşdirilməsi vasitəsilə makroiqtisadi sabitliyin təmin olunmasına xidmət edəcək.

## Tədris Mərkəzində mühasiblər üçün seminar keçirilib

Vergilər Nazirliyinin Tədris Mərkəzi «Azərbaycan Mühasibləri və Risk Peşəkarları Assosiasiyası» İctimai Birliyi tərəfindən birgə əməkdaşlıq çərçivəsində «Mühasibat uçotu haqqında» Qanuna dəyişikliklərin izahına dair növbəti

seminar keçirilib. Seminarda diləyici qismində tikinti sahəsində çalışan mühasib və maliyyə üzrə mütəxəssislər iştirak ediblər. Maarifləndirmə xarakteri daşıyan tədbirdə Bakı Mühəndislik Universitetinin «Mühasibat uçotu və audit» kafedrasının müdiri Firudin Sultanov mövzu üz-

rə təqdimatla çıxış edib. Seminarın sonunda təqdimatçı və Tədris Mərkəzinin əməkdaşları - «İqtisadiyyat və menecment» kafedrasının dosenti Qalib Tanrıverdiyev, «Vergi metodologiyası» kafedrasının dosenti Rəşad Əhmədov iştirakçıların suallarını cavablandırdılar.



## İşçilər əmək hüquqlarının qorunmasında fəallıq göstərməlidirlər



İşçi qəbulu zamanı əmək müqaviləsinin bağlanmaması və bu məsələdə gizli razılaşmaların olması nəticə etibarilə gəlir vergisinin və sosial ödənişlərin yerinə yetirilməməsi ilə yanaşı, vətəndaşların hüquqlarının kobud şəkildə pozulmasına da gətirib çıxarır. İqtisadiyyatın müxtəlif sektorlarında çalışanların bir qisminin qeyri-qanuni işləməsi, müəssisələrdə işçilərin adı olub özünün olmaması və s. bu kimi neqativ hallar ölkənin bugünkü sosial vəziyyətinin real əks etdirilməsinə səbəb olur. Dövlət orqanları problemin həlli istiqamətində müxtəlif mübarizə tədbirləri həyata keçirsə də, ictimai təşkilatların da bu sahədə fəallıq göstərməsinə ehtiyac var. Vətəndaşların Əmək Hüquqları Liqasının rəhbəri Sahib Məmmədovla müsahibəmiz bu mövzuya həsr olunub.

### - Sahib müəllim, Sizin fikrinizcə, vətəndaşların əmək hüquqlarının qorunması ilə bağlı həlli zəruri olan aktual problemlər nədən ibarətdir?

- Ölkə sakinlərinin təxminən 5 milyon nəfəri iqtisadi fəal əhali sayılır. Bu gün onlardan, yuxarıda qeyd etdiyim kimi, 1 milyon 500 min nəfəri müddü işə cəlb olunanlardır. Yəni milyon yarım insanla əmək müqaviləsi bağlanmışdır və bu müqavilələr elektron informasiya sistemində yerləşdirilmişdir. Müqaviləsi olanların əksəriyyətini dövlət qulluqçuları, bütçə təşkilatlarının işçiləri və dövlətin tabeliyində fəaliyyət göstərən və ya səhmlərinin nəzarət paketi dövlətdə olan təsərrüfat subyektlərinin işçiləri təşkil edir. Halbuki, real gətirdikdə, özəl sektorda işləyənlərin sayı dövlət sektorunda işləyənlərdən xeyli çox olmalıdır. Belə olan halda sual yaranır: qalan işçilər haradadırlar?

Bunlardan bir qismi faktiki olaraq müddü işə cəlb edilənlər də, onlarla mülki-hüquqi müqavilələr bağlanılıb və hüquqi baxımdan əmək münasibətlərinin tərkibi deyildir. Bütün bu faktlar onu göstərir ki, qeyri-rəsmi əmək bazarının həcmi yüksək səviyyədə qalmaqda davam edir. Yüz minlərlə insan əmək münasibətləri rəsmiləşdirilmədən ödənişli əmək fəaliyyətini həyata keçirir. Faktiki olaraq müddü işə cəlb edilən bütün şəxslərlə əmək münasibətlərinin rəsmiləşdirilməsinə nail olunmaya qədər əmək hüquqlarının tam təmin edilməsindən danışmaq mümkün deyil. Vətəndaşlarımızın və ölkədə əmək fəaliyyətini həyata keçirən vətəndaşlığı olmayan şəxslərin əmək hüquqları ilə bağlı ən aktual problem də məhz bu məsələdədir.

Biz hələ «qara mühasibatlıq» əsasında əmək haqqı ödənişlərindən danışırıq. Belə hallar ölkəmizdə geniş yayılıb ki, bu da işgözlülərin tərkibindən işçilərin əmək hüquqlarının kobud şəkildə pozulması deməkdir.

Faktiki olaraq müddü işə cəlb edilən bütün şəxslərlə əmək münasibətlərinin rəsmiləşdirilməsinə nail olunmaya qədər əmək hüquqlarının tam təmin edilməsindən danışmaq mümkün deyil

### - İşə qəbul zamanı əmək müqaviləsinin bağlanmaması və bu məsələdə gizli razılaşmaların mövcudluğu iqtisadi proseslərə necə təsir edir?

- Əmək müqaviləsi yoxdursa, əmək hüquqlarından danışmaq heç bir mənası qalmır. Əmək müqaviləsi bağlamadan işçinin işə cəlb edilməsi işçi hüquqlarının pozulmasının ən kobud formasıdır. Bu halda, əslində, işçi ilə yanaşı, dövlət də itirir. Dövlət büdcəsinə daxil olmalı gəlir vergisi və sosial bütçəyə daxil olmalı sosial ödəmələr toplanmır. İşçi isə həm yaxın müddətdə, həm də uzunmüddətli perspektivdə itirmiş olur. Əmək müqaviləsi yoxdursa, deməli, işçi ən azı iki növ sığortadan - icbari dövlət sığortası, bədbəxt hadisə və peşə xəstəlikləri halları zamanı sığortadan məhrum olur. Hər iki halda sığorta hadisəsi baş verəndə işçi zəruri müavinətlər əldə edə bilmir. Beləliklə, işçi işgözlülərdən tam asılı vəziyyətə düşür və məcburi əməyə cəlb edilir, hüquqları istənilən formada pozulur.

### - Bəs Sizin rəhbərlik etdiyiniz qurum belə halların qarşısının alınması istiqamətində nə kimi işlər həyata keçirir?

- İctimai təşkilatların işçi hüquqlarının təmin olunması istiqamətindəki fəaliyyəti, əsasən, maarif-

ləndirmə və hüquqi yardımdan ibarətdir. Bu məsələyə xüsusi diqqət yetirməyə və insanların öz hüquqlarının qorunmasında daha fəal olması üçün müxtəlif tədbirlər görməyə çalışırıq. Təşkilatımız bu il 6 adda sadə yaddaş təlimatı hazırlayıb və onu veb sahifəmizdə yerləşdirmişik. İnsanlar bu linkdən istifadə etməklə əmək hüquqlarının müdafiəsini təmin edə bilərlər ([http://labourrights-az.org/?page\\_id=37](http://labourrights-az.org/?page_id=37)). Əmək hüquqlarının pozulması ilə bağlı müraciət edənlərə təşkilatımız tərəfindən hüquqi məsləhətlər verilir.

### - İşçilərin uçot və nəzarətdən kənar qalmaması üçün qanunvericilikdə daha hansı yeniliklər ehtiyac görsünüz?

- Mənim fikrimcə, qanunvericilikdə elə bir ciddi dəyişikliyə ehtiyac yoxdur. Sadəcə, əmək müqaviləsi bağlanmalı olan hallarda mülki-hüquqi müqavilələrin bağlanmasının qarşısının alınması üçün indikatorlar müəyyən edilməlidir. Bununla bağlı təkliflərimizi bir neçə il əvvəl hazırlayıb aidiyyəti üzrə təqdim etmişik. İndi dövlət orqanları, əsasən, nəticənin aradan qaldırılmasına yönələn tədbirlər görürlər. Əlbəttə, bunun da müsbət nəticələri var: xeyli sayda işçi qeyri-rəsmi əmək bazarından rəsmi əmək bazarına cəlb olunur. Ciddi nəticələr üçün isə səbəblərin aradan qaldırılması vacibdir.

### - İş yerlərində əmək hüquqlarının pozulmaması üçün hansı nəzarət formasından istifadə daha məqbul hesab olunur?

- Dövlət sektorunda və dövlətə aid təsərrüfat subyektlərində həmkarlar ittifaqı təşkilatları fəaliyyət göstərir. Onlar öz üzvlərinin hüquqlarının təmin olunması üçün imkan daxilində müəyyən işlər görürlər. Digər müəssisələrdə də nəzarətin tətbiqi edilməsi çətindir. İş yerlərində videomüşahidələrin tət-

kili üçün pilot olaraq Bakıdakı tikinti sahələrində tədbirlər həyata keçirilməlidir. Amma bunun da ciddi səmərə verəcəyi şübhə doğurur. Hazırda sahibkarlıq subyektlərində yoxlamalarla bağlı məhdudiyət var. Hətta olmasa belə, sayı 200 nəfərdən çox olmayan əmək müfəttişləri on minlərlə iş yerində eyni vaxtda nəzarəti təmin edə bilməz.

### - İşçilərin əmək hüquqlarının qorunması üçün dövlət orqanları ilə ictimai təşkilatların əməkdaşlığı hansı səviyyədedir?

- Əvvəllər Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyində ixtisaslaşmış ictimai təşkilatlarla məsləhətləşmələr aparılırdı. Hesab edirəm ki, bu məsləhətləşmələr formal xarakter daşıyamalı, konkret, real nəticələri olmalıdır.

Bundan başqa, Vergilər Nazirliyinin müxtəlif tədbirlərinə, o cümlədən hər il keçirilən Vergi Forumuna qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələri də dəvət edilir. Hesab edirəm ki, həmin tədbirlərdə əmək münasibətləri ilə problemlər daha çox yer verilməlidir. Məncə, bu, ümumi işin xeyrinə olar.

Müsahibəni hazırladı: R. SADIQOV

## Vətəndaş müraciətləri qeyri-iş saatlarında da cavablandırılır

Vergi ödəyicilərinə təqdim olunan xidmətlərdən biri də Vergilər Nazirliyinin «195-1» Çağrı Mərkəzinə qeyri-iş saatlarında zəng etmiş şəxsin sonradan onunla canlı rejimdə əlaqə yaradılması barədə müraciətinin qəbuludur. Bu interaktiv elektron xidmət vətəndaşlara iş saatları bitdikdən sonra vergiyə aid hər hansı bir məsələ haqqında məlumat əldə etmək üçün əlverişli imkanlar yaradır.

Xidmətin göstərilməsi prosesi tamamilə avtomatlaşdırılaraq informasiya sistemləri tərəfindən həyata keçirilir. Bunun üçün qeyri-iş saatlarında Çağrı Mərkəzinə (195 nömrəsinə) müraciət etmiş şəxslərin müraciəti sızmaqla Vergilər Nazirliyinə qoşulur, müvafiq dildə məlumat almaq üçün seçdi-

yi dilə uyğun düyməni sıxır, daha sonra onunla təkrar əlaqə yaradılmasını istəyirsə 3 düyməsini sıxır və təkrar əlaqə yaradılacaq stasionar telefon nömrəsini daxil edərək # düyməsini sıxır. Müraciət vergi qanunvericiliyinin tətbiqi ilə bağlıdırsa 1, elektron xidmətlərlə bağlıdırsa 2, vergi hüquqpozmaları ilə bağlıdırsa 3 düyməsi sıxılır və müraciət qeydiyyata alınır.

Vətəndaşlar stasionar telefonlardan əlavə, «Azercell» və «Nar Mobile» nömrələrindən birbaşa 195-1-4 nömrəsini, «Bakcell» nömrələrindən isə 012 195-1-4 nömrəsini birbaşa yığmaqla da sifarişlərinin təqdim edə bilərlər. Sifariş edilən telefon nömrəsi qeyri-stasionar olduqda və ya telefon nömrəsi düzgün olmadıqda sorğu icra

edilmir. Vətəndaşların müraciətləri stasionar nömrəyə daxil edildikdən sonra növbəti gün müvafiq proqram təminatı vasitəsilə qeydə alınır.

Düzgün sifariş edilən nömrə ilə «195-1» Çağrı Mərkəzinin əməkdaşları tərəfindən növbəti iş günü əlaqə yaradılır və həmin nömrə əsasında sorğunun icrası canlı rejimdə növbəti gün ərzində aparılır. Sifarişin nəticələrinə dair hər gün hesabat hazırlanır. İstifadəçi elektron xidmətlə bağlı onu razı salmayan istənilən məsələ barədə inzibati qaydada yuxarı səlahiyyətli orqana (vəzifəli şəxsə) və məhkəməyə şikayət edə bilər.

Qeyd olunan xidmət ödənişsizdir və bunun üçün hər hansı sənəd tələb edilmir.

ELBRUS

## İqtisadi islahatlar dərinləşdirilir

Prezident İlham Əliyev «Azərbaycan Respublikasında dövlət borcunun idarə edilməsinə dair orta və uzun müddət üçün Strategiya»nın təsdiq edilməsi haqqında sərəncam imzalayıb

Yeni strategiya qlobal iqtisadiyyatda və maliyyə bazarlarında baş verən proseslər fonunda ölkənin maliyyə dayanıqlığının daha da gücləndirilməsi, dövlət borcunun daha da münasib faiz dərəcəsi formalaşacağı, qarşıda duran yeni çağırışlar və imkanlar nəzərə alınmaqla bu sahədə risklərin effektiv idarə edilməsi və nəzarət mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi, habelə dövlətin maliyyə ehtiyaclarının ən az xərclə təmin edilməsi məqsədilə hazırlanıb.

Sənəd ortamüddətli və uzunmüddətli dövrləri əhatə etməklə, 2020-ci ilədək dövlət borcunların sahəsində yeni strategiya və tədbirlər planından, 2025-ci ilədək olan dövr üçün uzunmüddətli baxışdan ibarətdir. Strategiyada müəyyən edilmiş hədəflərə nail

cəlb edilməsi zamanı inflyasiya risk faktorunun aşağı olması ilə əlaqədar daha münasib faiz dərəcəsi formalaşacağı.

Mövcud portfeli üzrə xarici dövlət borcunun 2018-ci ildə nominal ifadədə artaraq 9,42 milyard ABŞ dolları olacağı proq-

qaytarılacaqdır.

Son illərdə dünya bazarlarında neftin qiymətində yaranan qeyri-sabitlik və bu səbəbdən icmal büdcə gəlirlərinin azalması xarici valyutada əlavə borc öhdəliklərinin yaradılmasına xüsusi diqqətə yanaşmanı zəruri edir. Buna görə də 2018-ci ildə və növbəti illərdə yalnız bir sıra prioritet hesab edilən layihələr üzrə birbaşa və dövlət zəmanəti əsasında kredit vəsaitinin cəlb edilməsi nəzərdə tutulur.

2018-2025-ci illərdə prioritet hesab edilən layihələr üzrə dövlətin həyata keçirəcəyi yeni birbaşa xarici dövlət borcunların Cədvəl 2-də göstərilirdiyi kimi proqnozlaşdırılır.

Qeyd olunan borcunların həyata keçirilməsi təqdirdə, xarici dövlət borcunun və bu borca xidmət xərclərinin dinamikası qrafikdə göstərilirdiyi kimi olacaqdır.

Cədvəl 1. 2017–2021-ci illər üzrə Azərbaycan Respublikasının əsas makroiqtisadi göstəriciləri

Göstəricilər	Ölçü vahidi	Proqnoz				
		2017	2018	2019	2020	2021
ÜDM	mln. manat	70 135,1	74 646,9	75 389,2	81 245,0	84 973,1
Real artım tempi	faiz	0,1	2,0	3,1	3,5	2,4
İnflyasiya (İQL, ortaillik)	faiz	12,9	6,1	4,7	3,3	3,1
Dövlət büdcəsinin gəlirləri	mln. manat	16 516,7	22 149,0	18 790,7	19 128,5	18 471,3
Dövlət büdcəsinin xərcləri	mln. manat	17 594,5	23 100,0	18 919,7	19 257,0	18 600,3
Büdcə kəsiri	mln. manat	-1 077,8	-951,0	-129,0	-128,5	-129,0
İcmal büdcənin gəlirləri	mln. manat	24 076,0	28 125,1	22 883,8	22 706,2	22 996,6
İcmal büdcənin xərcləri	mln. manat	24 183,0	26 575,3	23 046,1	22 416,0	20 598,4
O cümlədən xarici kreditlər hesabına maliyyələşən layihələr üzrə xərclər	mln. manat	1 106,0	1 362,1	1 432,4	1 120,6	29,8
İcmal büdcənin kəsiri (artıqlığı)	mln. manat	1 107,0	1 549,8	-162,4	290,2	2 407,2
Cari hesab balansı	mln. ABŞ \$	1 684,6	1 430,4	2 331,8	4 204,5	5 453,3
Cari hesab balansı/ÜDM	faiz	4,1	3,3	5,3	8,9	11,0

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

olmaq üçün 3 strateji məqsədin həyata keçirilməsi planlaşdırılır:

- dayanıqlı və idarəolunan dövlət borcu səviyyəsi;
- risklərin idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi;
- dövlət borcunların üzrə infrastrukturun və nəzarət mexanizmlərinin gücləndirilməsi.

2018-2025-ci illəri əhatə edən Strategiya qlobal miqyasda formalaşmış yeni makroiqtisadi və geosiyasi çağırışlar fonunda Azərbaycan Respublikasının dövlət borcunun idarəolunan çərçivədə saxlanılmasına və dövlət borcunların əsas prinsip və istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsinə xidmət edir. Sənəddə qeyd olunan hədəflərin 2020-ci ildən etibarən hər 2 ildən bir yenidən qiymətləndirilməsi həyata keçiriləcək (Cədvəl 1).

2018-ci ildə və ortamüddətli dövrdə ölkə iqtisadiyyatında artım üzrə pozitiv dinamikanın qorunacağı gözlənilir. Yerli proqnozlarla yanaşı, bir sıra mötəbər beynəlxalq maliyyə təşkilatları, o cümlədən Dünya Bankı və Beynəlxalq Valyuta Fondu da Azərbaycan iqtisadiyyatında artım proqnozlaşdırır. Ortamüddətli dövrdə inflyasiya göstəricilərinin azalma-

Cədvəl 2. Birbaşa xarici dövlət borcu üzrə proqnozlaşdırılan yeni borcunların

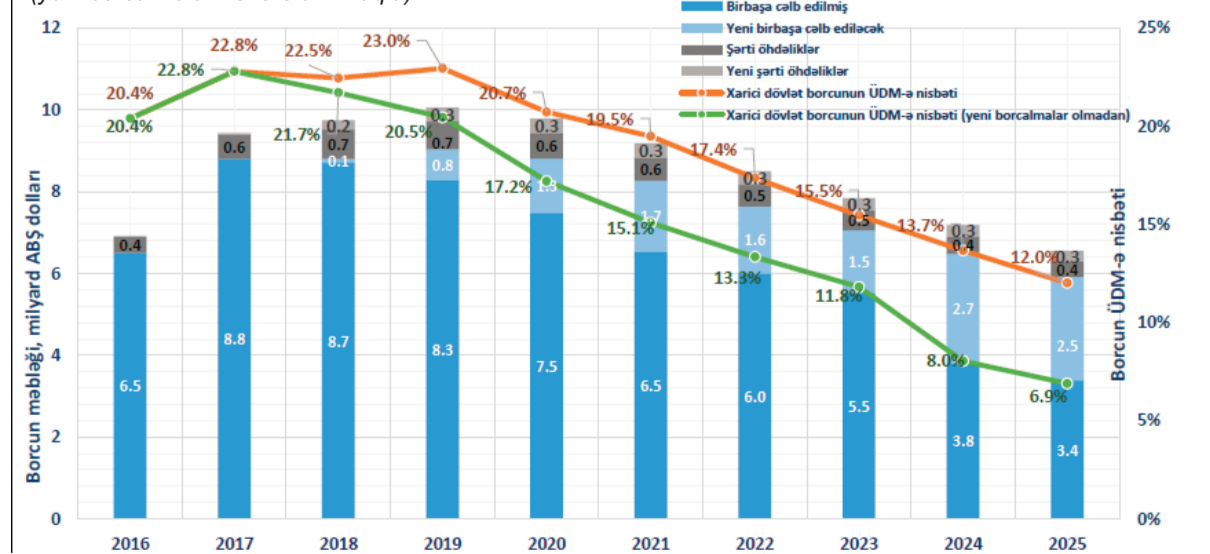
Təsviri	Valyuta	Kreditin məbləği (milyon vahidə)
İslahat əsaslı kredit (PBL) – Asiya İnkişaf Bankı	ABŞ \$	500,0
«Azərbaycan Dəmir Yolları» QSC-nin sağlamlaşdırılması və Bakı-Yalalama dəmir yolu xəttinin yenidən qurulması layihəsinin maliyyələşdirilməsi – Asiya İnkişaf Bankı və Fransa İnkişaf Agentliyi	ABŞ \$	325,0
Xarici valyuta nominalı dövlət qiymətli kağızlarının yenidən maliyyələşdirilməsi	ABŞ \$	1.250,0

nozlaşdırılır. Bu artımın əsas səbəbi əvvəlki illərdə imzalanmış kredit müqavilələri üzrə nəzərdə tutulmuş vəsaiti cari tarixə kredit qurumların tam ayırmaması və bu istiqamətdə 2018-ci ildə istifadə ediləcək vəsaitin həmin öhdəliklər üzrə həyata keçiriləcək ödənişlərə nisbətən daha çox olmasındır. Mövcud (cəlb edilmiş) xarici dövlət borcunun 2019-cu ildə 9 milyard ABŞ dollarından 2025-ci ildə 3,8 milyard ABŞ dollarınadək azalacağı gözlənilir.

İmzalanmış mövcud kredit müqavilələri üzrə xarici dövlət borcuna xidmət xərclərində 2024-cü

Göründüyü kimi, ölkə səviyyəsində prioritet hesab olunan layihələr maliyyələşdirildikdən sonra xarici dövlət borcunun ÜDM-ə nisbətini 2019-cu ildə ən yuxarı həddə çataraq 23,0 faiz olacağı, lakin dinamikasının sonradan azalan tendensiya üzrə davam edəcəyi gözlənilir. Növbəti illərdə xarici dövlət borcu üzrə geri qaytarılan öhdəliklərin cəlb edilən yeni borclardan çox olması ilə tədricən bu göstəricinin azalaraq 2021-ci ildə 19,5 faiz, 2025-ci ildə isə 12 faiz təşkil edəcəyi proqnozlaşdırılır. Qeyd olunan vəziyyətdə, xarici dövlət borcuna

Xarici dövlət borcunun 2016–2025-ci illər üzrə dinamikası (yeni borcunların nəzərə alınmaqla)



sı proqnozlaşdırılır ki, bu da öz növbəsində, uçot faiz dərəcəsinin endirilməsi və daraldıcı pul siyasətindən neytral pul siyasətinə tədrici keçid üçün zəmin yarada bilər. Beləliklə, dövlət borcunun idarə edilməsi ilə bağlı yerli bazarlardan maliyyə resurslarının

ilə nəzərdə tutulan kəskin artımın səbəbi 2014-cü ildə hökumət tərəfindən beynəlxalq maliyyə bazarlarında buraxılmış 1 milyard 250 milyon ABŞ dolları məbləğində xarici valyuta nominalı dövlət qiymətli kağızlarının 2024-cü ildə birdəfəlik ödənişlə geri

xidmət xərclərinin nisbətən artmasına baxmayaraq, illər üzrə xidmətin rəvan dinamikada həyata keçirilməsi təmin olunur və büdcə xərclərinin kəskin dəyişməsinin qarşısı alınır.

RƏŞAD



## Vergi ödəyicisinin sualı var...



Samira Musayeva

Vergilər Nazirliyinin  
Vergi siyasəti departamentinin baş direktoru  
vergi ödəyicilərinin suallarına cavab verir

## Fiziki şəxsin vergi öhdəlikləri

Fiziki şəxs 3 (üç) il ərzində qeydiyyatda olduğu yaşayış sahəsini təqdim edən zaman hansı vergi öhdəlikləri yaranır?

Vergi Məcəlləsinin 150.1.9-cü maddəsinə əsasən torpaq, yaşayış və qeyri-yasayış sahələrinin təqdim edilməsi üzrə müqavilələri təsdiq edən notarius ödəmə mənbəyində vergini tutmağa borcludur. Bu zaman fiziki şəxsin azı beş il ərzində yaşayış yeri üzrə qeydiyyatda olduğu yaşayış sahələrinin təqdim edilməsi, bu Məcəllənin 102.1.3.2-ci, 102.1.18-ci, 106.1.16-cı, 144.1.1-ci və 144.1.2-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş hallarda təqdim edilmə, həmçinin Məcəllənin 221.5-ci maddəsinə uyğun olaraq sadələşdirilmiş vergi hesablanmış tikinti sahələrinin həmin bina tikintisi fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxs tərəfindən təqdim edilməsi halları istisna olunur.

Vergi Məcəlləsinin 218.4.3-cü maddəsinə əsasən mülkiyyətində olan yaşayış və qeyri-yasayış sahələrinin təqdim edilməsi (fiziki şəxsin azı beş il ərzində yaşayış yeri üzrə qeydiyyatda olduğu yaşayış sahələrinin təqdim edilməsi, bu Məcəllənin 102.1.3.2-ci, 102.1.18-ci, 106.1.16-cı, 144.1.1-ci və 144.1.2-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş hallarda təqdim edilmə, həmçinin Məcəllənin 221.5-ci maddəsinə uyğun olaraq sadələşdirilmiş vergi hesablanmış tikinti sahələrinin həmin bina tikintisi fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxs tərəfindən təqdim edilməsi halları istisna olunur.

Qeyd olunanlara əsasən: Fiziki şəxsin yaşayış yeri üzrə beş ildən az müddətdə qeydiyyatda olduğu yaşayış sahələrinin təqdim edilməsindən notarius tərəfindən Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş ümumi qaydada ödəmə mənbəyində sadələşdirilmiş vergi hesablanır və hesablanmış vergi məbləği yaşayış sahəsini təqdim edən şəxsəndən tutularaq dövlət büdcəsinə ödənilir.

Bununla yanaşı, yaşayış sahəsini satan şəxs beş il ərzində yaşayış yeri üzrə qeydiyyatda olduğu halda həmin yaşayış sahəsinin satışı sadələşdirilmiş vergidən azaddır.

## İdxal-ixrac əməliyyatları ilə bağlı yeni layihələr hazırlanıb

Prezident İlham Əliyevin bu il aprelin 20-də imzaladığı «İdxal-ixrac əməliyyatlarına nəzarət sisteminin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında» sərəncama əsasən, bir sıra idxal-ixrac əməliyyatları üzrə Vergilər Nazirliyi və Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən birgə nəzarət mexanizminin tətbiqi nəzərdə tutulub. Bu mexanizm maliyyə nəzarəti sahəsində uçotun şəffaflaşdırılması, büdcə yığımlarının artırılması, qeyri-neft məhsullarının ixracı üzrə prosedurların sadələşdirilməsi, ixracın həcmiminin artırılması və bu istiqamətdə dövlətin fiskal siyasətini həyata keçirən orqanların fəaliyyətinin səmərəli şəkildə əlaqələndirilməsi kimi məsələləri əhatə edəcək. Bu məqsədlə Maliyyə, Vergilər, İqtisadiyyat nazirliklərinə və Dövlət Gömrük Komitəsinə təkliflər hazırlanması tapşırılıb.

Sərəncamdan irəli gələn məsələlərin həlli məqsədilə Vergilər Nazirliyi və Dövlət Gömrük Komitəsi arasında aprelin 28-də «Üçüncü şəxslər üçün mal idxal edən şəxslərin fəaliyyətinə nəzarət edilməsi haqqında» Razılaşma Protokolu imzalanıb. Azərbaycan Prezidentinin 28 iyun 2018-ci il tarixli daha bir sərəncamı ilə təsdiq edilmiş «İdxal-ixrac əməliyyatlarına nəzarət sisteminin təkmilləşdirilməsinə dair Tədbirlər Planı»nda Vergilər Nazirliyi və Dövlət Gömrük Komitəsi qarşısında bir sıra mühüm vəzifələrin icrasına dair tapşırıqlar qoyulub.

Sərəncamdan irəli gələn məsələlərin həlli məqsədilə Vergilər Nazirliyi və Dövlət Gömrük Komitəsi arasında aprelin 28-də «Üçüncü şəxslər üçün mal idxal edən şəxslərin fəaliyyətinə nəzarət edilməsi haqqında» Razılaşma Protokolu imzalanıb. Azərbaycan Prezidentinin 28 iyun 2018-ci il tarixli daha bir sərəncamı ilə təsdiq edilmiş «İdxal-ixrac əməliyyatlarına nəzarət sisteminin təkmilləşdirilməsinə dair Tədbirlər Planı»nda Vergilər Nazirliyi və Dövlət Gömrük Komitəsi qarşısında bir sıra mühüm vəzifələrin icrasına dair tapşırıqlar qoyulub.

Sərəncamdan irəli gələn məsələlərin həlli məqsədilə Vergilər Nazirliyi və Dövlət Gömrük Komitəsi arasında aprelin 28-də «Üçüncü şəxslər üçün mal idxal edən şəxslərin fəaliyyətinə nəzarət edilməsi haqqında» Razılaşma Protokolu imzalanıb. Azərbaycan Prezidentinin 28 iyun 2018-ci il tarixli daha bir sərəncamı ilə təsdiq edilmiş «İdxal-ixrac əməliyyatlarına nəzarət sisteminin təkmilləşdirilməsinə dair Tədbirlər Planı»nda Vergilər Nazirliyi və Dövlət Gömrük Komitəsi qarşısında bir sıra mühüm vəzifələrin icrasına dair tapşırıqlar qoyulub.

Sərəncamdan irəli gələn məsələlərin həlli məqsədilə Vergilər Nazirliyi və Dövlət Gömrük Komitəsi arasında aprelin 28-də «Üçüncü şəxslər üçün mal idxal edən şəxslərin fəaliyyətinə nəzarət edilməsi haqqında» Razılaşma Protokolu imzalanıb. Azərbaycan Prezidentinin 28 iyun 2018-ci il tarixli daha bir sərəncamı ilə təsdiq edilmiş «İdxal-ixrac əməliyyatlarına nəzarət sisteminin təkmilləşdirilməsinə dair Tədbirlər Planı»nda Vergilər Nazirliyi və Dövlət Gömrük Komitəsi qarşısında bir sıra mühüm vəzifələrin icrasına dair tapşırıqlar qoyulub.

nə dair hazırlanmış layihəyə əsasən, ölkəyə idxal olunan malların yoxlanılması üçün gömrük orqanları ilə birlikdə sərhəd-keçid məntəqələrində eyniləşdirmə tədbirləri təşkil ediləcək.

Rüsumsuz ticarət mağazalarına nəzarətin təşkilində vergi orqanlarının iştirakı ilə bağlı Dövlət Gömrük Komitəsinin və Vergilər Nazirliyinin hazırladığı layihə üzrə də işlər yekunlaşdırılıb. Rüsumsuz ticarət mağazaları yerləşən zonada gömrük orqanları ilə birgə vergi orqanları əməkdaşları da iştirak etməklə, malların satış qaydalarına nəzarət ediləcəkdir. Rüsumsuz ticarət mağazalarına satılan malların çeşidinin və satış həcmiminin dəqiqləşdirilməsi üçün Nazirlər Kabinetinə müvafiq təkliflər təqdim olunub. Layihədə nəzərdə tutulan əsas tədbirlər bunlardır:

- rüsumsuz ticarət mağazası yerləşən zonada vergi orqanları əməkdaşlarının iştirakı;
- mal anbara boşaldılarkən vergi və gömrük orqanlarının birgə nəzarəti;
- rüsumsuz ticarət mağazalarında malların satış qaydalarının, malların çeşidinin və satış həcmiminin dəqiqləşdirilməsi.

Vergilər Nazirliyi ilə Dövlət Gömrük Komitəsi arasında əldə edilmiş Vahid Risk Platformasına (VRP) məlumatların ötürülməsi haqqında razılaşmaya əsasən, risklərin idarə edilməsi sisteminin təşkilində nəzərdə tutulub. Həmin məqsədlə, gömrük və vergi orqanları tərəfindən xarici ticarət fəaliyyətinin iştirakçılarına dair risk qiymətləndirilməsinin təşkili, risk qrupları üzrə bölgü aparılması məqsədilə mal sahibləri, daşıyıcıları və ya onları təmsil edən şəxslər haqqında qarşılıqlı məlumat mübadiləsinin təmin edilməsi planlaşdırılır. Tərəflər risklərin idarə olunması sisteminin yüksək, aşağı və üçüncü şəxslər üçün malları idxal və ya ixrac edən şəxslər barədə məlumatların real vaxt («online») rejimində mübadiləsinin müasir informasiya texnologiyaların

dan istifadə olunmaqla aparılmasını məqsəduyğun hesab edir.

Məlumat mübadiləsi mərkəzləşdirilmiş qaydada Vergilər Nazirliyinin «Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sistemi» və Dövlət Gömrük Komitəsinin «Vahid Avtomatlaşdırılmış İdarəetmə Sistemi» arasında elektron formada aparılacaq.

Görüləcək əsas işlər bunlardır:

- Üçüncü şəxslər üçün malları idxal və ya ixrac edən şəxslərin idxal olunmuş malları onların faktiki sahiblərinə vergi və gömrük orqanları əməkdaşlarının iştirakı ilə gömrük ərazisində və ya idxalçıların rəsmi qeydiyyatda salınmış anbar sahələrində (təsərrüfat subyektlərində) təhvil verilməsi prosesi ilə tam şəffaflıq şəraitinin yaradılması.
- Gömrük və vergi orqanlarının fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi baxımından beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi və bu sahədə əməkdaşların bilik və bacarıqlarının artırılması üçün birgə seminar və təlimlərin təşkil edilməsi.

E-bəyannamələrin təqdim edilməsi üzrə elektron xidmətin təşkili

Vergilər, Maliyyə, İqtisadiyyat nazirlikləri, Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən tamamlanmaqda olan digər layihə üçüncü şəxslər üçün malları idxal və ixrac edən şəxslərə nəzarətin gücləndirilməsi istiqamətində birgə tədbirlərin təkmilləşdirilməsini nəzərdə tutur. 2018-ci ilin sonunadək gömrük sərhədindən keçirilən mallara və nəqliyyat vasitələrinə görə gömrük bəyannaməsinin, təkrar ixrac bildirişi və yaxud ixrac bəyannaməsinin yalnız elektron formada təqdim edilməsi sisteminin təmin olunması nəzərdə tutulur. Bu məqsədlə e-bəyannamələrin təqdim edilməsi üzrə elektron xidmətin təşkili və e-sistemin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı layihə hazırlanır.

Tədbirlər Planına uyğun olaraq, xarici iqtisadi fəaliyyətin mal nomenklaturasında təfsilatlı kodlaşdırma sisteminin yaradılması iş-

ləri də davam etdirilir. Həmin istiqamət üzrə idxal olunan malların mal nomenklaturasının genişləndirilərək malların istehsal olunduğu ölkə, istehsalçı şəxslər, eyni mal idxal edən şəxslərin siyahı sayı (eyni məhsulu ölkəyə idxal edən neçənci şəxs olması), malın brendi, markası, adı, texniki parametrləri və tərkibi barədə məlumatların daxil edilməsi nəzərdə tutulur. Bunlardan əlavə, vergi və gömrük ödəmələri azad olma hallarına nəzarət mexanizmi təşkil ediləcək.

Vergilər Nazirliyinin bu istiqamətdə gördüyü əsas işlərdən biri xarici ticarət iştirakçılarının maraqlandırılmasıdır. Vergi ödəyicilərinə xidmət departamentinin Xidmətin təşkili şöbəsinin rəhbəri Məmməd Quliyev bildirdiyinə görə, vergi və gömrük orqanları tərəfindən idxal və ixracla məşğul olan sahibkarların məlumatlandırılması ilə bağlı mütəmadi görüşlər keçiriləcək, vergi və gömrük qanunvericiliyinin tələbləri izah ediləcək, yaranmış və ya yaranma biləcək problemlərin birgə həlli yolları araşdırılacaq, verilən təkliflərin müzakirəsi və həmin sahədə müvafiq işlərin görülməsi istiqamətində addımlar atılacaq.

## 2019-cu ildə görülməli işlər...

Gələn il yanvarın 1-dən qüvvəyə minməsi nəzərdə tutulan layihə malların idxalı, ölkədaxili istehsalı, dövriyyəsi, topdan və pərakəndə satışına nəzarətin həyata keçirilməsi və məlumatların yığılmasının xüsusi proqram təminatı vasitəsilə tənzimlənməsidir. Bu məqsədlə 2019-cu il yanvarın 1-dən ölkə ərazisində istehsal olunan, yaxud respublikamıza idxal edilən bütün məmulatların, həmin il martın 1-dən isə alkoqollu içkilərin istehsalı, idxalı, dövriyyəsi, topdan və pərakəndə satışına nəzarətin həyata keçirilməsi təmin edən «Track and Trace» (təqibetmə və izləmə) - Vahid Dövlət Avtomatlaşdırılmış Məlumat sistemi tətbiq olunacaq.

Elbrus CƏFƏRLİ

## RƏQƏMLƏRİN DİLİ İLƏ

- ❖ Bu ilin yanvar-iyul aylarında qeyri-neft sektoru üzrə ixrac **969 milyon** ABŞ dolları təşkil edib.
- ❖ 2018-ci ilin iyul ayı ərzində «Azexport.az» portalına **31,1 milyon** ABŞ dolları məbləğində ixrac sifarişləri daxil olub.
- ❖ İyul ayında ölkəmizə gələn xarici vətəndaşların bank kartları vasitəsilə apardıqları əməliyyatlar **126 milyon** manat təşkil edib və ötən ilin müvafiq ayı ilə müqayisədə **32%** artıb.
- ❖ Cari ilin ilk 7 ayında Bakıda tikinti müəssisələri tərəfindən yerinə yetirilmiş inşaat işlərinin **68,6%**-ni tikinti, yenidənqurma və genişləndirmə, **7,7%**-ni əsaslı təmir, **4,9%**-ni cari təmir, **18,8%**-ni isə digər tikinti işləri təşkil edib.
- ❖ Bu ay ölkəmizin 20-dən çox rayonunda əmək yarmarkası keçiriləcək.
- ❖ 2007-ci ildən cari il sentyabr ayının 1-dək Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun «Şahdəniz» yatağı üzrə qazın satışından əldə olunan ümumi gəlirləri **2 milyard 506 milyon** ABŞ dolları təşkil edib.
- ❖ İndiyədək Cənub Qaz Dəhlizinin tərkib hissəsi olan layihələrə tərəfdaşlarla birgə təxminən **31,4 milyard** ABŞ dolları sərf edilib.
- ❖ Yaponiyanın Azərbaycan iqtisadiyyatına yatırdığı investisiyanın həcmi **7 milyard** ABŞ dollarına çatıb.
- ❖ Trans-Anadolu qaz boru kəmərinin inşası üzrə işlərin **77,7%**-i icra olunub.
- ❖ Ötən ay «Bir Pəncərə» İxrac Dəstək Mərkəzi vasitəsilə həyata keçirilən ixracın dəyəri **10,4 milyon** ABŞ dollarından çox olub.
- ❖ Bu ilin avqust ayı ərzində Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu tərəfindən valyuta herraclarında **733,7 milyon** ABŞ dolları məbləğində vəsait satılıb.

## İşsizlərin işə düzəlməsində vasitəçilik edənlərin məsuliyyəti müəyyənləşdi

İşaxtaran və işsiz şəxslərin, habelə Azərbaycan vətəndaşlarının xarici ölkələrdə işə düzəlməsində vasitəçilik fəaliyyəti yalnız hüquqi şəxslər tərəfindən həyata keçirilə bilər. «Məşğulluq haqqında» Qanuna edilən dəyişikliklərə əsasən, bundan sonra həmin şəxslərin Dövlət Məşğulluq Xidmətinin rayon (şəhər) məşğulluq mərkəzləri tərəfindən elektron formada reyestrı aparılacaq. Bu məqsədlə müvafiq qayda və tələblər müəyyən ediləcək. Belə ki, işaxtaran və işsiz şəxslərin işə düzəlməsində vasitəçilik fəaliyyətini həyata ke-

çirən hüquqi şəxslər iş üçün mübarizə edən və işlə təmin olunan şəxslərin sayı barədə məlumatları məşğulluq mərkəzlərinə təqdim etməlidirlər. Onlar toplanmış informasiyalara dair məşğulluq mərkəzləri ilə elektron qaydada qarşılıqlı məlumat mübadiləsinə həyata keçirəcəklər.

İşə düzəlmədə vasitəçilik fəaliyyəti ilə bağlı qanunvericiliyin tələblərini pozan hüquqi şəxslərin qanunvericilikdə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıdıqları da «Məşğulluq haqqında» Qanunda əksini tapıb.

ELXAN

## Vergilər Nazirliyi tərəfindən görülməli işlər

Vergilər Nazirliyi yanında İdxal-İxrac Əməliyyatları üzrə Nəzarət Departamentində qeyd olunan tapşırıqların yerinə yetirilməsi məqsədilə işçi qrupu yaradılıb və iş planı tərtib edilib. Departamentin Analitik şöbəsinin rəhbəri Adil Vahidovun sözlərinə görə, gömrük sərhədindən keçirilən malların və nəqliyyat vasitələrinin eyniləşdirmə vasitələrinə aidiyyəti qurumlarla birgə nəzarətin təşkili-

## Fiziki şəxsin muzdlu işdən əldə etdiyi gəlir

Fiziki şəxs muzdlu işlə əlaqədar bir neçə iş yerindən gəlir əldə etdikdə gəlir vergisi hər bir iş yerində ayrıca hesablanaraq tutulur.

Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi bəyannaməsinə ƏDV və sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləri hesabat ilindən sonrakı ilin yanvar ayının 31-dən, gəlir və mənfəət vergisinin ödəyiciləri hesabat rübündən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq təqdim edirlər.

Əmək kitabçasının olduğu əsas iş yerində aylıq gəliri 2500 manatadək olan muzdlu işçilərin aylıq gəlirinin ölkə üzrə yaşayış minimumunun 1 misli (2018-ci il üzrə 173 manat) məbləğində hissəsi gəlir vergisindən azaddır.

## Dividend gəliri

Ödəmə mənbəyində vergi tutulmuş bu gəlir bəyan edilmir və bir daha (həmcinin yenidən dividend şəklində təsisçilərə (payçılara) verildikdə) vergiyə cəlb olunmur.

## Faiz gəliri

Kreditlər (ssudalar), depozitlər (hesablar) üzrə ödənilən faizlər rezident kredit təşkilatı, qeyri-rezident bankların daimi nümayəndəliyi və ya bank əməliyyatlarını apararı

digər şəxslərə, maliyyə lizinçini həyata keçirən rezident şəxs və qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyinə verildikdə vergiyə cəlb edilmir.

Fiziki şəxslərin və sadələşdirilmiş vergi ödəyicilərinin faiz gəlirləri bəyan olunmur və bir daha vergiyə cəlb edilmir. Mənfəət vergisinin ödəyicisi olan rezident müəssisə və ya qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyi faiz gəlirinin tam məbləğini ümumi gəlirinə daxil edərək hesabladığı verginin məbləğini təsdiqedicisi sənədləri vermək şərtlə bu mənbədə ödənilmiş verginin məbləği qədər azaltmalıdır.

Azərbaycanda fiziki şəxslərin əmanətləri üzrə ödənilən illik faiz gəlirləri 2016-cı ildən başlayaraq 7 il müddətinə vergidən azaddır.

## Royalti

Daimi nümayəndəliyi olmayan qeyri-rezidentlərə və fiziki şəxslərə ödənilən royaltidən ödəmə mənbəyində vergi tutulur. Royaltinin alıcısı olan fiziki şəxsin vergi öhdəlikləri bununla tam yerinə yetirilmiş hesab olunur və həmin şəxs bu gəlirini bəyan etmir.

## Sığorta ilə bağlı gəlirlər

3 ildən artıq müddətə bağlanmış, lakin vaxtından əvvəl xitam verilmiş həyatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə ödənilən si-

ğorta haqları sığortaçı tərəfindən sığorta müqaviləsi qüvvədə olan dövr ərzində işçinin öməkəhəmədən hesablanan vergi məbləği nəzərə alınmaqla ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb edilir.

Həyatın yığım sığortası çərçivəsində sığorta ödənişinin vergiyə cəlb edilməli olan hissəsini sığorta olunanın ödədiyi (onun xeyrinə ödənilən) sığorta haqları ilə sığorta ödənişləri arasındakı fərq təşkil edir. Bununla belə, 3 ildən artıq qüvvədə olan həyatın yığım sığortası üzrə sığorta olunan və ya faydalanan şəxsə ödənilən vəsait vergidən azaddır.

## Daşınmaz əmlakın təqdim edilməsi

Bu zaman sadələşdirilmiş vergi alqı-satqı müqavilələrini təsdiq edən notarius tərəfindən hesablanaraq tutulur, 1 bank günü ərzində dövlət büdcəsinə ödənilir və bu barədə bəyannamə hesabat ayından sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim edilir.

## İdman mərc oyunları, lotereyalar, habelə digər yarış və müsabiqələrdə əldə edilən uduşlar

İdman mərc oyunları, lotereya, habelə digər yarış və müsabiqələrdən əldə edilən pul uduşların-

## ELAN

Ötən ilin sentyabr ayından dövlət qulluqçuları və yerli özünüidarəetmə orqanlarının nümayəndələri üçün «Asan İmza» elektron rəqəmsal imzanın yeni tarifi tərtibinə başlanılmışdır.

Dövlət müəssisələrinin büdcədən maliyyələşdirilməsi proseduru və alışların əvvəlcədən planlaşdırılması nəzərə alınaraq, dövlət qulluqçuları və yerli özünüidarəetmə orqanlarının nümayəndələri üçün «Asan İmza» elektron rəqəmsal imzanın əldə edilməsi və istismarı prosesini asanlaşdırmaq məqsədilə yeni tarif müəyyən olunmuşdur. Tarif «Asan İmza» dövlət və ya bələdiyyə sertifikatının istifadəsi müddətində (3 il ərzində) başqa əlavə xərclər olmadan 58 manat həcmində bərdəlik ödənişi nəzərdə tutulur.

«ASAN İmza» ilə əlaqədar əlavə sualınız yaranarsa, Vergilər Nazirliyinin «195-1» Çağrı Mərkəzinə, [www.taxes.gov.az](http://www.taxes.gov.az) və [www.asxm.gov.az](http://www.asxm.gov.az) internet ünvanına müraciət edə bilərsiniz.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ



# Xarici investitorlar Azərbaycan iqtisadiyyatına böyük maraq göstərirlər

## Səmərəli vergi siyasəti xarici sərmayələrin axınına geniş şərait yaradır

Azərbaycan dövlətinin müəyyənləşdiriyi əlverişli investisiya və təşviqədi vergi siyasəti xarici investitorların ölkə iqtisadiyyatında fəallığının yüksəlməsində mühüm əhəmiyyətə sahibdir. Bu amillər sayəsində respublikamızda xarici investitorların sayı artır və onların iqtisadiyyatın qeyri-neft sahələrində təmsil olunma cəhətləri genişlənir. Bu sahədə 2018-ci ilin ötən 8 ayında da artım dinamikası müşahidə edilmişdir. Yanvar-avqust ayları ərzində (avqustun 30-na olan məlumat) vergi orqanlarında 940 xarici şirkət qeydiyyatdan keçib. Daha çox Avropa və Asiya ölkələrini təmsil edən həmin sahibkarlıq subyektlərinin maraq göstərdiyi əsas sahələr qeyri-neft sektoruna aid sənaye, tikinti, nəqliyyat, ticarət, turizm və xidmət sahələridir. Ümumilikdə, Azərbaycan iqtisadiyyatının müxtəlif sahələrində fəaliyyət göstərən xarici investisiyalı şirkətlərin sayı 7 min 500-dən artıqdır. Həmin şirkətlərin 30%-ə yaxını qardaş Türkiyəyə məxsusdur. Bundan sonra Rusiya, Böyük Britaniya, ABŞ və Fransa kimi ölkələrin şirkətləri gəlir. Cənubi Koreya, Yaponiya, İran, Belarus, Litva, Latviya, İtaliya və digər ölkələrin şirkətlərinin sayında da artım qeydə alınmışdır.

Təkcə 2017-ci ildə Azərbaycanda qeydiyyatdan alınmış kommərsiya hüquqi şəxslərin təxminən 900-ü xarici investisiyalı şirkətlər olub. 2018-ci ilin ilk 7 ayı ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatına yönəldilmiş 7 milyard dollar sərmayənin yarısından çoxunu xarici investisiyalar təşkil edib.

Prezident İlham Əliyevin 2018-ci il yanvarın 18-də imzaladığı «İnvestisiya fəaliyyətinin təşviqi» qanununa əsasən, xarici investitorların hüquqlarının qorunması ilə bağlı bir sıra tədbirlər haqqında sərəncam əsasında, müvafiq qurumlar qarşısında sərmayə mühitinin

stimullaşdırılması barədə tapşırıqlar qoyulub. Sənəddə qeyd edilmişdir ki, ölkə iqtisadiyyatına investisiya axınına cəlb etmək üçün əlverişli biznes mühitinin təmin edilməsi əsas prioritetlərdəndir. İqtisadiyyata qoyulan investisiyanın həcmi artırılması məqsədilə bu sahədə islahatların genişləndirilməsi, xüsusilə özlə təşəbbüskarlığın dəstəklənməsi istiqamətində biznes-investisiya mühitinin daha da yaxşılaşdırılması, həmçinin investisiyaların qorunması sahəsində qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi ən aktual vəzifələrdəndir. Dövlət başçısı tərəfindən vergi, gömrük, fiskal, maliyyə, biznes mühiti sahələrində xarici investitorların hüquqlarının qorunması mexanizmləri, onlara dövlət zəmanəti verilməsi qaydası, mübahisələrin danışıqlar, məhkəmə, həmçinin arbitraj yolu ilə həlli üsulları (beynəlxalq arbitraj qaydalarının müddəaları nəzərə alınmaqla), investitorlara vurul-

muş zərərin, o cümlədən itirilmiş mənfəətin qaytarılması qaydası və digər məsələlərin həllinə dair tapşırıqlar verilib.

Vergi ilə bağlı potensial stimulların formatı 3 əsas sahədə qruplaşdırılmaqla geniş diapazonu əhatə edir:

- Tənzimləyici stimullar xarici investitorlara yerli şirkətlər üçün də mövcud olan əmlak üzərində mülkiyyət hüququnun verilməsi, valyuta nəzarəti məhdudiyəti və ya kapital tələblərinin azaldılması, əcnəbi işçilərin işə qəbulu kimi bərabər təminatların həllini əhatə edir.

- Maliyyə stimulları yığım və vergidən azadolma üzrə xərcləri, elmi tədqiqat kreditlərini, kapitala vergi güzəştlərini, rüsumlardan güzəştləri nəzərdə tutur.

- Vergi güzəştləri isə müəyyən müddətə və müəyyən şərtlər əsasında gəlirlərdən bütün tutulmaları, korporativ və yerli vergiləri əhatə edir.

**Elbrus CƏFƏRLİ**

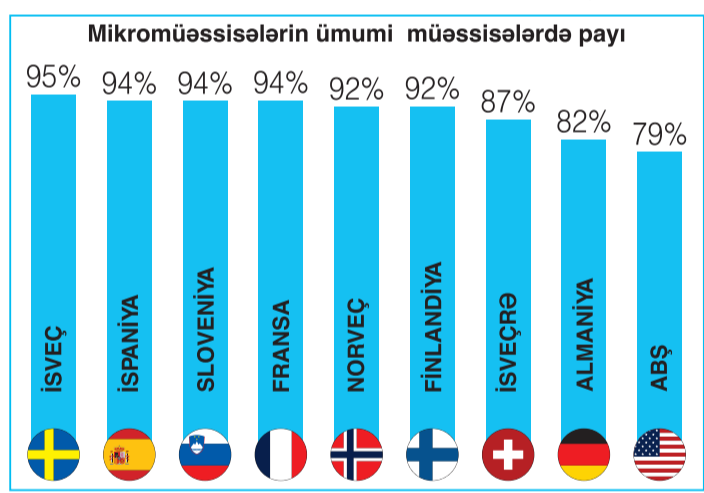
## Mikrobizneslə bağlı qanun layihəsi müzakirə ediləcək

Milli Məclisin qarşıdan gələn növbəti - 2018-ci il payız sessiyasında iqtisadi sektor, sahibkarlıq fəaliyyəti ilə bağlı mühüm qanunların qəbulu və ya mövcud qanunlara ciddi dəyişikliklərin edilməsi nəzərdə tutulur. Parlamentin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Rüşfət Quliyev bildirdiyinə görə, sessiyada xüsusilə ölkədə prioritet sahələrdən sayılan sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafı ilə bağlı mühüm sənədlərin qəbulu gözlənilir. Bunlardan biri də «Mikrobiznes haqqında» qanun layihəsidir.

İqtisadçı ekspert Samir Əliyevin fikrincə, mikromüəssisələrin bir subyektlər olaraq müəyyənləşdirilməsi çox vacibdir. Bu, onların fəaliyyətinə münasibətdə fərqli vergi rejimi, fərqli hesabatlılıq sistemi, fərqli yoxlama prosedurlarını tətbiq etməyə imkan verər. «Bir qayda olaraq, bu rejimlər, hesabatlılıq və prosedurlar sadələşdirilmiş xarakter daşıyır. Mikromüəssisələrin inkişafı iş yerlərinin açılması, azad rəqabət mühitinin təmin edilməsi baxımından faydalıdır. Azərbaycanda uzun müddət sahibkarlıq subyektləri ölkəmizə görə təsnifləşdirilərkən kiçik, orta və iri olmaqla, 3 yerə bölünüb. 2017-ci ilin sonundan isə qanunvericiliyə edilmiş dəyişiklik nəticəsində

mikrosahibkarlıq kateqoriyası rəsmi təsdiqini tapıb. Xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən müəssisələrin 99-95%-i kiçik və orta müəssisələrin payına düşür ki, onların da 85-95%-ni mikromüəssisələr təşkil edir.

Ümumi məşğulluqda mikromüəssisələrin payı isə, müxtəlif ölkələr üzrə 20-35% arasında dəyişir. İl ərzində ümumi iqtisadiyyatın 20-30%-i mikromüəssisələr vasitəsilə yaranır. Bu baxımdan, dünyada mik-



robiznes hökumətlərin diqqət mərkəzində olur və bu sahəyə xüsusi yanaşma tətbiq edilir.

S.Əliyev bildirib ki, Azərbaycanda kiçik, orta və iri sahibkarlıq subyektləri illik gəlirlərinə və işçilərinin sayına görə müəyyənləşdirilir. Lakin təəssüf ki, mikrosahibkarlıq subyektlərinin ölçü meyarları hələ mövcud deyil. Bu baxımdan, qanunvericilikdə dəyişiklik edilərək bu sahənin ölçüləri müəyyənləşdirilməlidir: «Avropa Birliyi dövlətlərində mikromüəssisələr üçün işçilərin sayı orta hesabla 10 nəfər, dövrü isə 2 milyon avro müəyyənləşdirilib. Belə olan halda, Azərbaycanda işçi heyətinin sayı 10 nəfərədək, illik gəlirləri isə 50 min manat civarında olan müəssisələri mikromüəssisə kateqoriyasına daxil etmək mümkündür.

Düşünürəm ki, müzakirəyə çıxarılaçaq qanun layihəsində bütün bu məsələlər öz əksini tapacaq və Azərbaycanda mikrobiznesin inkişafı, o cümlədən maliyyələşdirilməsi məqsədilə müvafiq dövlət proqramları qəbul ediləcək».

**FƏXRİYYƏ**

## «ASAN imza»nın əldə olunması

«ASAN imza» (Mobil imza) e-xidmətlərə daxil olan və rəqəmsal imzalar edən zaman kimliyi təsdiqləmək üçün mobil identifikasiya və bütün mövcud e-xidmətlərdən istifadəni mümkün edir. «ASAN imza», əslində, elektron mühitdə fiziki ID-karta bərabər sənəd kimi sertifikatlarla bağlı olan mobil telefon SIM-kartıdır. Onunla şəxsiyyəti təsdiq etmək və sənədlərə rəqəmsal imza atmaq mümkündür.

### SIM-kartın əldə olunması

«ASAN imza» xidmətinə mümkün edən SIM-kart almaq üçün şəxsiyyət vəsiqəsi ilə «ASAN xidmət» mərkəzlərində fəaliyyət göstərən «Azercell», «Bakcell» və «Nar» müştəri xidmətləri mərkəzlərinə müraciət etmək lazımdır. Abunə olandan sonra mobil telefon daxil etmək üçün buradan yeni «ASAN imza» SIM kartı alınır. «ASAN imza» PIN kodları kartın üzərində olur. Yadda saxlamaq lazımdır ki, şəxsiyyətin təsdiqlənməsi üçün PIN1, imza üçünsə PIN2 tələb olunur.

### SIM-kartda elektron imza sertifikatlarının aktivləşdirilməsi

SIM-kartdakı elektron imza sertifikatlarını aktivləşdirmək üçün Vergilər Nazirliyinin Asan Sertifikat Xidmətləri Mərkəzinə (ASXM) müraciət etmək lazımdır. Bu zaman şəxsiyyəti təsdiqləyən sənədin (FIN nömrəsini daxil edən) olması mütləqdir. Sonra sertifikatın alınması üçün müvafiq ərizə doldurulmalı və imzalanmalıdır.

Ərizə və digər sənədlərin formaları ilə ASXM-in saytının «Sənədlər» bölməsindən məlumat almaq olar. ASXM qeydiyyat ərizəsini təsdiqləyib məlumat sistemə daxil etdikdən sonra Mərkəzin qeydiyyat operatoru «ASAN imza»nın şərtlərini izah edərək müqavilə formasını çap edir. Həmin müqavilə forması imzalanmaqla «ASAN imza» xidmətinin şərtləri qəbul edilir və müraciət olunan sertifikatların alındığı təsdiqlənir. Bununla sertifikatlar aktivləşdirilir və «ASAN imza» xidmətləri istifadəyə hazır olur.

«ASAN imza» sertifikatlarının üç növü var:

- fiziki şəxslər (vətəndaşlar) üçün elektron imza sertifikatları;
- hüquqi və sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslər üçün elektron imza sertifikatları;
- dövlət qulluqçuları üçün elektron imza sertifikatları.

Fiziki şəxslər (vətəndaşlar) üçün elektron imza sertifikatları şəxsi istifadə üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bu sertifikatdan yalnız şəxsi identifikasiya üçün istifadə edilə bilər. Hüquqi şəxslər və sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslər, həmçinin dövlət qulluqçuları üçün nəzərdə tutulan elektron imza sertifikatları isə kommərsiya və ya dövlət təşkilatını təmsil etmək və onun adından çıxış etmək səlahiyyətləri verir.

**F. İKRAMQIZI**

## ELAN

ASAN imza sertifikatının qüvvədə olma müddəti 3 il olduğundan və 2015-ci ilin sentyabr və növbəti aylarında alınmış sertifikatların etibarlılıq müddəti 2018-ci ilin sentyabr və növbəti aylarında bitəcəyindən, ASAN imza sertifikatının yenisini almaq üçün qüvvədə olan ASAN imzanın vasitəsilə [www.asxm.gov.az/portal/login](http://www.asxm.gov.az/portal/login) portalına daxil olub müvafiq ərizəni, müqaviləni və etibarnamələri imzaladıqdan sonra ASAN imza sim kartını dəyişərək vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə və ya ASAN xidmət mərkəzlərinə yaxınlaşa bilərsiniz.

ASAN imza ilə əlaqədar əlavə sualınız yaranarsa, **Vergilər Nazirliyinin «195-1» Çağrı Mərkəzinə**, rəsmi internet saytının «Sual-cavab» bölməsinə [www.taxes.gov.az/www.taxes/faq/sual.html](http://www.taxes.gov.az/www.taxes/faq/sual.html) və [www.asxm.gov.az](http://www.asxm.gov.az) internet ünvanına müraciət edə bilərsiniz.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ

## BİR CÜMLƏ - BİR XƏBƏR

Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi tərəfindən hazırlanmış daha bir elektron xidmət – «Kadastr kalkulyatoru» istifadəyə verilib.

Çin Xalq Respublikasının Urumçi şəhərində keçirilən «VI Çin-Avrasiya» Sərgisində Azərbaycanın şərəfləri dequstasiyadan keçiriləcək və yüksək mükafata layiq görülmüşdür.

İqtisadiyyat Nazirliyi və BMT-nin Azərbaycandakı nümayəndəliyi ilə birgə elan edilmiş İkinci Respublika İnnovasiya Müsabiqəsinə indiyədək 70-ə yaxın layihə təqdim olunub.

Bu gün Bakı Fond Birjasında Azərbaycan Mərkəzi Bankının qısamüddətli notlarının yerləşdirilməsi üzrə hərrac keçiriləcək.

Azərbaycan Respublikası ilə Yaponiya arasında iqtisadi əməkdaşlıq üzrə Dövlət Komissiyasının növbəti iclası keçiriləcək.

Çinin Urumçi şəhərində Azərbaycan Şərab Evi fəaliyyətə başlayıb.

## İŞƏGÖTÜRƏNLƏRİN NƏZƏRİNƏ!

Əmək müqaviləsinin rəsmiləşdirilməsi

İşəgötürən ona məxsus iş yerində haqqı ödənilməklə çalışan fiziki şəxslə ilkin olaraq fərdi qaydada yazılı əmək müqaviləsi (kontrakt) bağlamalı, bundan sonra əmək müqaviləsinin məlumatlarını Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin elektron informasiya sistemində daxil edərək onun hüquqi qüvvəyə minməsi üçün müvafiq bildiriş əldə etməlidir. Əmək müqaviləsi bildirişinin elektron

informasiya sistemində daxil edilməsi üçün işəgötürənin və ya onun səlahiyyət verdiyi şəxsin gücləndirilmiş elektron imzası, o cümlədən «ASAN imza»-sı olmalıdır. «ASAN imza» SIM kartını mobil operatorların («Azercell», «Bakcell», «Nar Mobile») nümayəndəliklərindən əldə edib, vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə müraciət etməklə «ASAN imza» sertifikatı ala bilərsiniz.

İşəgötürən tərəfindən əmək müqaviləsi hüquqi qüvvəyə minmədən fiziki şəxslərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsində cəlb olunması qanunvericiliklə müəyyən edilmiş məsuliyyətə səbəb olur:

Qanun pozuntuları	Məsuliyyət tədbirləri
Əmək müqaviləsi (kontrakt) hüquqi qüvvəyə minmədən işəgötürənlər tərəfindən fiziki şəxslərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi yolu ilə onların gəlirlərinin gizlədilməsinə (azaldılmasına) şərait yaradıldığına görə (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.10)	hər bir belə işçi üzrə <b>1.000 manat</b> məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilir.
Əmək müqaviləsi (kontrakt) hüquqi qüvvəyə minmədən işəgötürən tərəfindən fiziki şəxsləri hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsinə görə (İnzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 192.1)	fiziki şəxslər <b>1.000 manatdan 2.000 manatadək</b> miqdarda, vəzifəli şəxslər <b>3.000 manatdan 5.000 manatadək</b> miqdarda, hüquqi şəxslər <b>20.000 manatdan 25.000 manatadək</b> miqdarda inzibati cərimə edilir.
Əmək müqaviləsi (kontrakt) hüquqi qüvvəyə minmədən xeyli sayda (yeni 10 nəfər və ondan çox olan) işçilərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsinə görə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 162-1.1)	<b>7.000 manatdan 10.000 manatadək</b> miqdarda cərimə və ya <b>2 ilədək müddətə islah işləri və ya 2 ilədək müddətə azadlığın məhdudlaşdırılması</b> ilə cəzalandırılır.
Eyni eməllər təkrar törəndikdə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 162-1.2)	<b>3 ilədək müddətə azadlığın məhdudlaşdırılması</b> və ya <b>3 ilədən 7 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə</b> ilə cəzalandırılır.

Fəaliyyətinizlə bağlı risklərin yaranmaması, hər hansı maliyyə itkilərinə məruz qalmamağınız üçün mövcud qanunvericiliyin tələblərinə əməl etməyiniz tövsiyə olunur.

Əlavə məlumat [www.taxes.gov.az](http://www.taxes.gov.az) və [www.e-gov.az](http://www.e-gov.az) saytlarından, vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərindən və «195-1» Çağrı Mərkəzindən əldə edə bilərsiniz.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ

## VƏTƏNDAŞLARIN NƏZƏRİNƏ!

Əmək müqaviləsinin rəsmiləşdirilməsi

İşə qəbul olunarkən işəgötürənlərdən əmək müqaviləsinin bağlanması tələb edin. Əmək müqaviləsi ilk növbədə sosial maraqlarınızın təmin olunmasına xidmət edir və rəsmiləşdirilməmiş əmək fəaliyyətinə razılaşmaqla Siz gələcəkdə dövlət sosial təminatından və bir sıra üstünlüklərdən məhrum olursunuz.

İşçinin hüquqları və üstünlükləri	Əmək müqaviləsi ilə fəaliyyət göstərdikdə	Əmək müqaviləsiz fəaliyyət göstərdikdə
8 saatlıq iş hüququ	✓	✗
Əmək məzuniyyətindən istifadə hüququ	✓	✗
Peşə-əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarında icbari sığorta hüququ	✓	✗
Xəstəlik və işdən çıxma müavinətinin tam həcmində alınması hüququ	✓	✗
Gələcəkdə layiqli əmək pensiyasının alınması imkanı	✓	✗
İpoteka və digər kreditləri almaq imkanı	✓	✗
Məhkəmədə hüquqların müdafiəsi	✓	✗

İşəgötürənlə əmək müqaviləsi bağlamaqla və rəsmi əməkhaqqı ödəməyi tələb etməklə Siz gələcəyinizi indidən düşünmüş olursuz. Unutmayın ki, Sizə ödənilən rəsmi əmək haqları - sabah üçün sabit sosial təminatınızın təməlidir!

Bununla bağlı hüquqlarınız pozularsa, vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə və ya «195-1» Çağrı Mərkəzinə müraciət edə bilərsiniz.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ



# Yol vergisini kim və necə ödəməlidir...

**Xaricdən Azərbaycana daxil olan minik avtomobilləri, avtobuslar və yük maşınlarına tətbiq edilən vergi dərəcələrinin hesablanması**

Öz minik avtomobili ilə hər hansı xarici ölkədən Azərbaycana qonaq gələn, yaxud respublikamızın ərazisindən keçərək digər ölkələrə gedən şəxs Azərbaycan sərhədləri daxilində yollardan istifadə etdiyi üçün yol vergisi ödəməlidir. Bu vergi yük avtomobillərinə də aiddir. Yol vergisi üzrə vergitutma obyektinə maye qaz, avtomobil benzini və dizel yanacağı da daxildir. Yeni Azərbaycan Respublikasının ərazisində istehsal edilərək daxili istehlaka yönəldilən (topdan satılan) və ölkəmizə idxal olunan avtomobil benzini, dizel yanacağı və maye qaza görə yol vergisi tətbiq olunur.

## Yol vergisinin hesablanması qaydası

Ölkə ərazisinə daxil olan xarici avtomobillər üzrə vergi dərəcələri avtonəqliyyat vasitəsinin növündən, oturaçaqlarının sayından, yükötürmə qabiliyyətindən, yüklə birlikdə ümumi çəkisindən, yola saldıqı ağırlıqdan, Azərbaycanın sərhədləri daxilində keçdiyi məsafədən, təhlükəli yüklərin daşınmasından asılıdır. Ölkə ərazisini tərk edən zaman yol vergisinə cəlb olunan xarici dövlətlərin minik avtomobilləri və avtobuslar üçün fərqli vergi dərəcələri tətbiq edilir.

Minik avtomobilləri üçün vergi dərəcələri mühərrikin həcmindən və nəqliyyat vasitəsinin Azərbaycan Respublikasının ərazisində qaldığı müddətdən asılıdır (Cədvəl 1).

Avtobuslar üçün vergi dərəcələri oturaçaq yerlərinin sayından və Azərbaycan Respublikasının ərazisində qaldığı müddətdən asılı olaraq dəyişir (Cədvəl 2).

Azərbaycan Respublikasının ərazisinə daxil olan və bəyan edilmiş müddətdən artıq ölkə ərazisində qalan xarici dövlətlərin avtonəqliyyat vasitələri üçün respublika ərazisini tərk edən zaman ölkədə artıq qaldığı müddətdən asılı olaraq, ödənilməli yol vergisinin yekun məbləği hesablanmış yol vergisinin məbləğindən ölkə ərazisinə daxil olarkən ödənilmiş yol vergisinin məbləği çıxılmaqla hesablanır. Azərbaycan Respublikası ilə xarici dövlətlər arasında qüvvədə olan beynəlxalq avtomobil əlaqələri haqqında hökumətlərarası sazişlərə əsasən kvotalar çərçivəsində mübadilə edilmiş «İcazə» blankları ilə ölkə ərazisinə daxil olan xarici avtonəqliyyat vasitələri üçün yol vergisi ödəmələrində azadolmalar nəzərdə tutulduğu hallarda, daxil olduqları andan 30 gün sonra ölkədə əlavə qaldıqları müddətdən asılı olaraq, Vergi Məcəllənin 211.1.1.2-ci və 211.1.1.3-cü maddələrinə uyğun olaraq yol vergisinə cəlb edilir.

Xaricdən ölkə ərazisinə daxil olan yük avtomobillərindən tutulan yol vergisinin məbləği isə fərqli qaydada hesablanır. Vergi dərəcələri yük avtomobilləri, qoşqu və yarımqoşqu avtonəqliyyat vasitələri üçün oxların sayından və Azərbaycan Respublikasının ərazisində qaldığı müddətdən asılı olaraq dəyişir (Cədvəl 3).

Ağır çəkili xarici avtonəqliyyat vasitələri ilə yüklərin daşınmasına görə isə verginin məbləği yük avtomobilinin tonnağı və Azərbaycan Respublikasının ərazisində qət edilən yolun hər kilometri ilə müəyyən olunur.

Nəqliyyat vasitələrinin yüklə birlikdə ümumi çəkisi:

- 37 tondan 41 tonadək olduqda - 0,15 dollar;
- 41 tondan 51 tonadək olduqda - 0,30 dollar;
- 51 tondan 61 tonadək olduqda - 0,45 dollar;
- 61 tondan 71 tonadək olduqda - 0,60 dollar;
- 71 tondan 81 tonadək olduqda - 0,75 dollar;
- 81 tondan çox olduqda - 1,8 dollar məbləğində vergi ödənilməlidir.

Təhlükəli yüklərin daşınmasına görə verginin məbləği bu şəkildə artırılır (Cədvəl 4).

Azərbaycan Respublikasının ərazisində istehsal edilərək topdan satılan və ölkəmizə idxal olunan avtomobil benzini, dizel yanacağının və maye qazın hər litrinə görə 0,02 manat yol vergisi hesablanır. İdxal olunan avtomobil benzini, dizel yanacağına və maye qaza görə yol vergisi Gömrük Məcəlləsinə uyğun olaraq müəyyən edilən, lakin onların hər litrinin topdansatış bazar qiymətindən aşağı olmayan gömrük dəyərində (ƏDV və aksiz daxil olmaqla) 0,02 manat əlavə edilir.

Vergi ödəyiciləri tədiyyəçisi olduqları yol vergisi bəyannaməsini hər il iyulun 20-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim etməli və hesablanmış vergini həmin müddətdə tam həcmdə dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər. Xarici dövlətlərin avtonəqliyyat vasitələrindən yol vergisi həmin avtonəqliyyat vasitələri Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə daxil olan zaman və ölkəmizi tərk edərkən yol vergisinə cəlb olunmalı hallarda gömrük orqanları tərəfindən tutulur və bir bank günü ərzində dövlət büdcəsinə köçürülür.

**Elxan SALAHOV**

## Xarici yük avtomobilləri hansı hallarda yol vergisindən azaddır?

Vergi Məcəlləsinə edilən dəyişikliyə əsasən, xarici yük avtomobilləri 2016-cı il iyunun 1-dən etibarən 3 il müddətinə yol vergisi ödəməkdən bu hallarda azad edilir:

- dəmir yolu ilə nəql edilən yüklər Azərbaycan Respublikası ərazisindəki müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi son dəmiryol stansiyasında xarici dövlətlərin yük avtomobillərinə, qoşqu və

Cədvəl 1

Ölkə ərazisində qaldığı müddət	Mühərrikin həcmi 2000 sm <sup>3</sup> -dək olduqda (ABŞ dolları ilə)	Mühərrikin həcmi 2000 sm <sup>3</sup> -dən 4000 sm <sup>3</sup> -dək olduqda (ABŞ dolları ilə)	Mühərrikin həcmi 4000 sm <sup>3</sup> -dən çox olduqda (ABŞ dolları ilə)
1 ayadək	15 dollar	20 dollar	40 dollar
3 ayadək	30 dollar	40 dollar	60 dollar
1 ilədək	40 dollar	80 dollar	120 dollar
1 ildən artıq	40 dollar + 1 ildən artıq hər gün üçün 0,5 dollar	80 ABŞ dolları + 1 ildən artıq hər gün üçün 0,6 dollar	120 dollar + 1 ildən artıq hər gün üçün 1,2 dollar

Cədvəl 2

Ölkə ərazisində qaldığı müddət	Oturaçaqların sayı 12-dək olduqda (ABŞ dolları ilə)	Oturaçaqların sayı 13-dən 30-dək olduqda (ABŞ dolları ilə)	Oturaçaqların sayı 31-dən çox olduqda (ABŞ dolları ilə)
1 gün	15 dollar	20 dollar	25 dollar
1 həftəyədək	30 dollar	40 dollar	50 dollar
1 ayadək	100 dollar	140 dollar	175 dollar
3 aya qədər	300 dollar	400 dollar	500 dollar
1 ilədək	1050 dollar	1400 dollar	1750 dollar
1 ildən artıq	1050 dollar + 1 ildən artıq hər gün üçün 12 dollar	1400 dollar + 1 ildən artıq hər gün üçün 15 dollar	1750 dollar + 1 ildən artıq hər gün üçün 20 dollar

Cədvəl 3

Ölkə ərazisində qaldığı müddət	4 oxla qədər (ABŞ dolları ilə)	4 oxdan çox (ABŞ dolları ilə)
1 gün	20 dollar	30 dollar
1 həftəyədək	40 dollar	80 dollar
1 ayadək	140 dollar	280 dollar
3 aya qədər	400 dollar	400 dollar
1 ilədək	1400 dollar	800 dollar
1 ildən artıq	1400 dollar + 1 ildən artıq hər gün üçün 15 dollar	2800 dollar + 1 ildən artıq hər gün üçün 30 dollar

Cədvəl 4

Ölkə ərazisində qaldığı müddət	4 oxla qədər (ABŞ dolları ilə)			4 oxdan çox olduqda (ABŞ dolları ilə)		
	Az təhlükəli yüklər üçün	Təhlükəli yüklər üçün	Xüsusi təhlükəli yüklər üçün	Az təhlükəli yüklər üçün	Təhlükəli yüklər üçün	Xüsusi təhlükəli yüklər üçün
1 gün	20 dollar	40 dollar	80 dollar	30 dollar	60 dollar	120 dollar
1 həftəyədək	40 dollar	80 dollar	160 dollar	80 dollar	160 dollar	320 dollar
1 ayadək	140 dollar	280 dollar	560 dollar	280 dollar	560 dollar	1120 dollar
3 aya qədər	400 dollar	800 dollar	1600 dollar	800 dollar	1600 dollar	3200 dollar
1 ilədək	1400 dollar	2800 dollar	5600 dollar	2800 dollar	5600 dollar	11200 dollar
1 ildən artıq	1400 + 1 ildən artıq hər gün üçün 15	2800 + 1 ildən artıq hər gün üçün 30	5600 + 1 ildən artıq hər gün üçün 60	2800 + 1 ildən artıq hər gün üçün 30	5600 + 1 ildən artıq hər gün üçün 60	11200 + 1 ildən artıq hər gün üçün 120

## ELAN

### Hörmətli vergi ödəyicisi!

Fəaliyyətiniz zamanı vergi orqanı əməkdaşları tərəfindən korrupsiya və digər hüquqpozma hallarına yol verildiyi ilə rastlaşdıqda, aşağıdakı imkanlardan istifadə etməklə, vergi orqanına müraciət edə bilərsiniz:

- ★ Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsində ([www.taxes.gov.az](http://www.taxes.gov.az)) «Onlayn müraciətlər» bölməsinin «Vergi orqanı əməkdaşlarının fəaliyyətində korrupsiya və digər hüquqpozma halları barədə məlumat ver» alt bölməsinə;

- ★ Vergilər Nazirliyinin poçt ünvanına və ya Daxili təhlükəsizlik departamentinə üzərində «MƏXFİ - Daxili təhlükəsizlik departamentinə» qeyd olan məktublara göndərməklə. Ünvan: AZ1073, Bakı şəhəri, Landau küçəsi 16, Vergilər Nazirliyi;

- ★ Daxili təhlükəsizlik departamentinə gəlməklə və məlumatı şəxsən (şəxsiyyətinizi təsdiq edən sənədlə) təqdim etməklə. Ünvan: AZ1073, Bakı şəhəri, Landau küçəsi 16, Vergilər Nazirliyi, Daxili təhlükəsizlik departamenti;

★ Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzinə (195-1)

## 2018-ci ilin sentyabr ayı ərzində vergi orqanına təqdim edilməli bəyannamələr və ödənilməli

# VERGİLƏR

### 2018-ci ilin avqust ayına görə vergi ödəyiciləri tədiyyəçisi olduqları

- Əlavə dəyər vergisi bəyannaməsini;
- Aksiz bəyannaməsini;
- Yol vergisi bəyannaməsini;
- Mədən vergisi bəyannaməsini;
- Pul vəsaitlərinin nağd çıxarılmasına görə sadələşdirilmiş verginin bəyannaməsini;
- Uduşlardan (mükafatlardan) əldə edilən gəlirdən ödəmə mənbəyində tutulan vergi bəyannaməsini

**cari ilin sentyabr ayının 20-dən gec olmayaraq** vergi orqanına təqdim etməli və hesablanmış vergiləri həmin müddətdə tam həcmdə dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər.

- **Daşınmaz əmlak** təqdim edən şəxslərdən ödəmə mənbəyində tutulan sadələşdirilmiş verginin bəyannaməsi notariuslar tərəfindən **cari ilin sentyabr ayının 20-dən gec olmayaraq** vergi orqanına təqdim edilməlidir (vergi əməliyyat aparıldığı gün - 1 bank günü ərzində ödənilir).

Hörmətli vergi ödəyiciləri, siz öz bəyannamələrinizi və hesablanmış vergiləri Vergilər Nazirliyinin Internet Vergi İdarəsi Portalı (<https://www.e-taxes.gov.az>) vasitəsilə elektron qaydada da təqdim edə və ödəyə bilərsiniz. Vergi öhdəliklərinizi vaxtında yerinə yetirməyi tövsiyə edirik.

— AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ —

## Elektron qaimə-fakturanın tətbiqi barədə

# BİLDİRİŞ

### Hörmətli vergi ödəyiciləri!

**2018-ci il yanvarın 1-dən** etibarən, statusundan asılı olmayaraq, **bütün vergi ödəyiciləri** tərəfindən sahibkarlıq fəaliyyəti məqsədləri üçün malların (işlərin, xidmətlərin) təqdim edilməsi zamanı elektron qaimə-faktura təqdim olunmalıdır.

Vergi Məcəlləsinə əsasən, sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən hüquqi və fiziki şəxslərə malların (işlərin, xidmətlərin) təqdim olunması ilə bağlı elektron qaimə-faktura vermək vergi ödəyicisinin vəzifələrinə aid edilmişdir.

«Elektron qaimə-fakturanın tətbiqi, uçotu və istifadəsi Qaydaları» Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 14.03.2017-ci il tarixli 89 nömrəli Qərarı ilə müəyyən edilir. Elektron qaimə-faktura «On-

layn rejimdə» Vergilər Nazirliyinin Internet Vergi İdarəsində ([www.e-taxes.gov.az](http://www.e-taxes.gov.az)) gücləndirilmiş elektron imza (o cümlədən «Asan imza») vasitəsilə elektron qaydada tərtib edilərək və ya «Lazimi proqramlar»dan istifadə olunmaqla «Of-layn rejimdə» tərtib edildikdən və elektron imza (o cümlədən «Asan imza») vasitəsilə imzalandıqdan sonra malların, işlərin və xidmətlərin alıcısına göndərilir.

Odur ki, sahibkarlıq fəaliyyəti məqsədləri üçün mal (iş, xidmət) alınarkən həmin malların (işlərin, xidmətlərin) alınmasını təsdiq edən elektron qaimə-faktura, yaxud elektron vergi hesab-fakturasından ən azı biri olmadıqda alıcı-

ya təqvim ili ərzində belə hala layiqdir.

- birinci dəfə yol verdikdə alınmış malların **10 faizi**,
- ikinci dəfə yol verdikdə **20 faizi**,
- üç və daha çox dəfə yol verdikdə isə **40 faizi** miqdarında maliyyə sanksiyası tətbiq edilir.

Fəaliyyətinizlə bağlı risklərin yaranmaması, hər hansı maliyyə itkilərinə məruz qalmanız üçün mövcud qanunvericiliyin tələblərinə əməl etməyiniz tövsiyə olunur.

Vergi qanunvericiliyinin tətbiqi və inzibətçiliyi ilə bağlı əlavə məlumat almaq üçün Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet saytına ([www.taxes.gov.az](http://www.taxes.gov.az)), Çağrı Mərkəzinə (195-1) və ya vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə müraciət edə bilərsiniz.

— AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ —

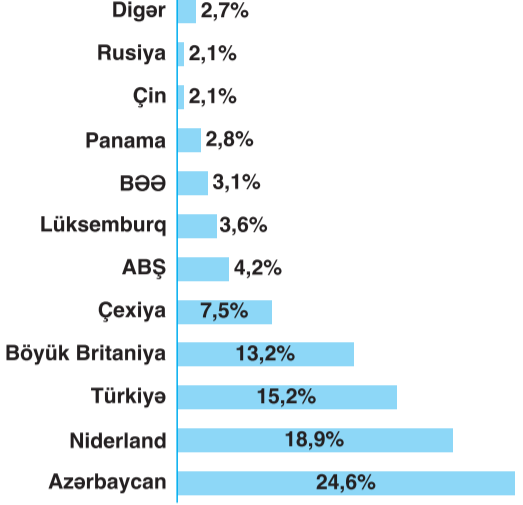


## beynəlxalq panoram

## Gürcüstanda ən çox birbaşa investisiya qoyan ölkə Azərbaycandır

Gürcüstan Respublikasının Milli Statistika Xidmətinin dəqiqləşdirilmiş məlumatına görə, 2017-ci ildə Gürcüstan iqtisadiyyatına qoyulmuş birbaşa xarici investisiyanın həcmi 1 milyard 888,8 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir ki, bu da 2016-cı ilin göstəricisi ilə müqayisədə 20,6 faiz çoxdur.

## 2017-ci ildə Gürcüstan iqtisadiyyatına birbaşa xarici sərmayə qoymuş dövlətlər

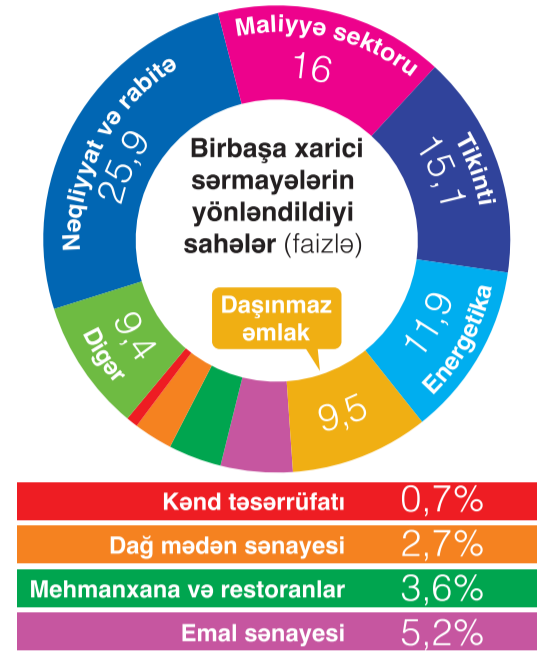


İlkin qiymətləndirmələrdə Gürcüstan iqtisadiyyatına birbaşa investisiyaların əvvəlki ilə müqayisədə 16,2 faiz artaraq 1 milyard 861,9 milyon dollar olacağı proqnozlaşdırılmışdır. Dəqiqləşdirilmiş məlumatlarda göstərilmişdir ki, keçən il ölkənin ümumi daxili məhsulunda birbaşa xarici investisiyaların nisbəti 12,5 faiz təşkil etmişdir.

Gürcüstan iqtisadiyyatına qoyulmuş xarici sərmayənin məbləğinə görə Azərbaycan, 2016-cı ildə olduğu kimi, keçən il də birinci yerdə olmuşdur. 2017-ci ildə ölkəmiz Gürcüstan iqtisadiyyatına 465 milyon dollar birbaşa xarici sərmayə qoymuşdur: bu, ümumi birbaşa xarici sərmayələrin 24,6 faizini təşkil edir.

İkinci yerdə Niderland - 356,7 milyon dollar (18,9 faiz), üçüncü yerdə isə Türkiyə gəlir - 286,3 milyon dollar (15,2 faiz). Sonrakı yerləri Böyük Britaniya - 248,9 milyon dollar (13,2

faiz), Çexiya - 142,5 milyon dollar (7,5 faiz), ABŞ - 79,7 milyon dollar (4,2 faiz), Lüksemburq - 68,3 milyon dollar (3,6 faiz), Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri - 57,8 milyon dollar (3,1 faiz), Panama 52,8 milyon dollar (2,8 faiz), Çin - 40,3 milyon dollar (2,1 faiz), Rusiya - 39,3 milyon dollar (2,1 faiz) bölüşürlər.



Avropa İttifaqı ölkələrindən Gürcüstan iqtisadiyyatına qoyulmuş birbaşa sərmayələrin həcmi 766 milyon dollar (ümumi məbləğin 40,6 faizi), Müstəqil Dövlətlər Birliyi ölkələrindən 508,5 milyon dollar (26,9 faiz) olmuşdur.

Keçən il ən çox investisiya naqliyyat və rabitə sektoruna cəlb edilmişdir - 489,2 milyon dollar (ümumi məbləğin 25,9 faizi). Maliyyə sektoruna 302,6 milyon dollar (16%), tikintiyə 284,8 milyon dollar (15,1 faiz), energetikaya 224,1 milyon dollar (11,9 faiz), daşınmaz əmlak sahəsinə 178,6 milyon dollar (9,5 faiz), emal sənayesinə 98,6 milyon dollar (5,2 faiz), mehmanxana və restoranlara 67,8 milyon dollar (3,6 faiz), dağ-mədəni sənayesinə 51,8 milyon dollar (2,7 faiz), kənd təsərrüfatına 12,4 milyon dollar (0,7 faiz) birbaşa xarici investisiya qoyulmuşdur.



## Sankt-Peterburq turist vergisi tətbiq etməyə hazırlaşır

Şəhərin maliyyə komitəsinin sədri Aleksey Kobabelnikov bu barədə açıqlama verərək bildirmişdir ki, yeni yığım 2019-cu ildən reallaşdırıla bilər: «Bu addımın atılması Rusiya Federasiyasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik olunmasını tələb edir, hazırda Maliyyə Nazirliyi və ölkəmizdə turizm inkişafı üçün məsulyyət daşıyan Mədəniyyət Nazirliyi ilə iş aparırıq». Nəzərdə tutulan yığımın detalları hələ müzakirə prosesində olsa da, komitə rəhbəri qeyd etmişdir ki, burada yük biznesin deyil, turistlərin üzünə düşməlidir: «Bütün hallarda yığım qonaqlar ödəyəcəklər. Biz öz turizm infrastrukturumuzun əlavə yükünü demirik, söhbət şəhərimizin bizim infrastrukturumuzdan istifadə edən qonaqlarından gedir. Dünya təcrübəsinə uyğun olaraq biz turistlərin öz təhəffüflərini vermələrini ədalətli hesab edirik».

Qeyd edilmişdir ki, əsas istiqamət kimi Avropa ölkələrinin təcrübəsi götürülmüşdür. Bununla belə, ilk illərdə əhəmiyyətli məbləğdə vergi yığılmayacaq: «Dünyada bu yığımlar müxtəlif şəkildədir, haradasa gündəlik 1-2 avro məbləğində müəyyən ləşdirilmişdir, haradasa mehmanxanada qalmaq xərclərinin 5 faizini təşkil edir. Belə düşünürəm ki,

biz turist yığını üçün Avropadakı qədər faiz müəyyən etməyəcəyik, məncə, yığımın məbləğinin mehmanxanada qalmaq haqqının 1-2 faizi qədər olması ədalətli ola bilər».

Statistikaya görə, bu yay futbol üzrə son dünya çempionatı zamanı Rusiyanın şimal paytaxtına - Sankt-Peterburqa 700 min turist gəlmişdir ki, onların da 70 faizdən çoxu əcnəbilər olmuşdur. 2017-ci ildə Peterburq 7,5 milyon turisti qarşılamışdı ki, onların da yarıya yaxını xarici ölkələrdən gəlmiş qonaqlar idi. Hazırda buraya turistlər daha çox Çindən gəlsə də, son vaxtlar Qərbi ölkələrindən gələn turistlərin sayında da artım özünü göstərmişdir.

Onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, 2018-ci il mayın 1-dən Rusiya Federasiyasında kurort yığımının tətbiqi haqqında qanun qüvvəyə minmişdir. Qanuna əsasən, kurort yığımının həcmi yerli hakimiyyət orqanları müəyyən edilir, bu şərtlə ki, gündəlik yığım həcmi 100 rubldan (2,5 manatdan) artıq ola bilməz. Kırmda, eləcə də Altay, Stavropol və Krasnodar diyarlarında kurort infrastrukturundan istifadə edənlər əlavə haqq ödəyirlər. Eksperiment kimi tətbiq edilən bu yığımın müddəti 2023-cü ilə qədər uzadılmışdır.

## Vergi barışı kampaniyası özünü doğruldub

Türkiyənin xəzinə və maliyyə naziri Berat Albayrak bildirmişdir ki, vergi barışı kampaniyası çərçivəsində 5.484.200 vergi ödəyicisi mürciət etmiş və prosesin sonunda 60,5 milyard lirə (17 milyard manat) məbləğində yapılandır-

ma - verginin ödənilməsi şərtlərinin dəyişdirilməsi baş vermişdir. Nazirin sözlərinə görə, büdcə tarazlığı baxımından böyük əhəmiyyət daşıyan bu gəlir ictimai həyatda çəkiləcək xərclərlə daha yüksək səviyyəyə qaldırılacaq.

## Portuqaliyada ər-arvad üçün vergi güzəştləri tətbiq ediləcək

Hökumət tərəfindən belə bir addımın atılmasının iqtisadi əhəmiyyəti ilə yanaşı, demografik tərəfi də nəzərdən yayınmamalıdır. İndi inkişaf etmiş ölkələrdə əhəlinin «yaşlanması» ciddi iqtisadi və sosial problemlər yaradır.

Portuqaliyada birlikdə yaşayan ər-arvad cütüklərinə vergi orqanlarına mürciət etmək təklif olunmuşdur ki, onlar bələdiyyə əmlakı üçün yeni vergi qanununa uyğun olaraq daha aşağı dərəcə ilə vergi ödəmək hüququ qazansınlar.

Portuqaliyada bələdiyyə əmlakı üçün vergi (IMI) 2017-ci ilin yanvarından tətbiq olunur. Bu verginin dərəcəsi daşınmaz əmlakın dəyərinin 600 min avrodan artıq hissəsi üçün 0,7

faiz təşkil edir. Ər-arvad cütüklüyü üçün bu verginin üstünlüklərindən biri budur ki, onlar əmlakın vergidən azad olunma həddinin tətbiqində qabağa düşürlər: fiziki şəxslərlə müqayisədə onlar üçün müəyyən edilmiş həddin səviyyəsi iki dəfə artır. Yəni adi fiziki şəxslər əmlakın qiymətinin 600 min avrodan artıq, evlilər isə 1 milyon 200 min avrodan çox hissəsi üçün 0,7 faiz dərəcəsi ilə vergi ödəyirlər.

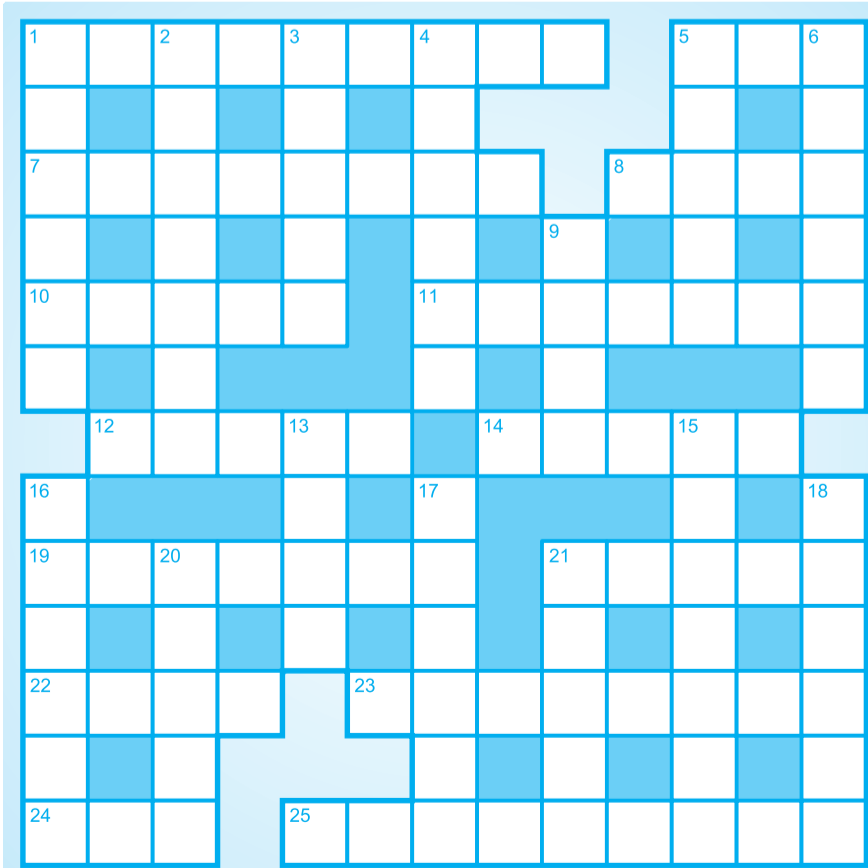
Bu isə başqa bir imtiyaza şərait yaradır: evli cütüklər üçün əmlakın qiymətinin 2 milyon avrodan artıq hissəsindən 1 faizlik vergi tutulduğu halda, fiziki şəxslər üçün bu hədd 1 milyon avro təşkil edir.

## Qazaxıstan bankları vergi borcu olanlar üçün hesab açmayacaq

Ölkənin Maliyyə Nazirliyinin Dövlət Gəlirləri Komitəsi tərəfindən borcu olan vergi ödəyicilərinə qarşı görüləcək tədbirlər barədə açıqlama verilmişdir. Bildirilmişdir ki, vergi inzibatiçiliğinin gücləndirilməsi məqsədilə 2018-ci ilin iyul ayının 1-dən Vergi Məcəlləsinə əlavə edilmiş müddəanın tələblərinə əsasən, vergi borcu olan, eləcə də sosial ödənişləri tam ödəməmiş şəxslər (bu, həm hüquqi şəxslərə, həm fərdi sahibkarlara, həm də fiziki şəxslərə aiddir) üçün banklar hesab açmaqdan imtina etməlidirlər. Bununla belə, göstərilən tələblər dövlət büdcəsindən və Dövlət Sosial Müdafiə Fondundan müavinət və sosial ödənişlər almaq üçün hesab açmaq istəyən şəxslərə, eləcə də Qazaxıstan Respublikasının «Dövlət təhsil yığımı sistemi haqqında» Qanununa müvafiq olaraq bağlanmış təhsil yığımı əmanətinə dair bank hesablarına aid edilmişdir.

«Əgər bank hesabı fiziki şəxs tərəfindən göstərilən məqsədlər üçün açılırsa, həmin şəxslərin vergi borcu olsa belə, bank onun adına hesab açmaqdan imtina edə bilməz», - komitənin açıqlamasında bildirilmişdir.

Beləliklə, vergi ödəyicisi bank hesabı açmaq və ya bankın xidmətlərindən istifadə etmək istədikdə əvvəlcə əmin olmalıdır ki, dövlət büdcəsinə vergi borcu yoxdur. Vergi ödəyicisi bank hesabı açmaq üçün hər hansı banka mürciət edərkən Gəlirlər Komitəsinin məlumatına əsasən onun vergi borcunun olduğu aşkar edildikdə isə borc onlayn rejimə ödənilən kimi bu barədə banka məlumat daxil olur və hesab açılır. Borc vergi ödəyicisinin üzərində qaldıqda bank onun adına hesab açmaqdan imtina edir.



## krossvord

**Yuxarıdan aşağı:** 1.Dondurma əlavə edilmiş qəhvə əsaslı soyuq içki; 2.Söykənəcəyi olmayan sadə stul, kətil; 3.Qədim Roma şairi; 4.Avtomobil markası; 5.Əfqanıstanın paytaxtı; 6.Ağstafa rayonunda Azərbaycanın görkəmli xalq şairinin adı daşıyan qəsəbə; 9.İslam ölkələrində dövlətə məxsus ərazilərin və ya gəlirlərin qanuni şəkildə konkret şəxslərə verilməsi; 13.Yuxu ruhu; 15.Afina dövlət xadimi, İran-yunan müharibələri dövründə (e.ə. 500-449-cu illər) yunan sərkərdəsi; 16.Respublikamızda rayon; 17.Süni qeyri-qrani bərkidici tikinti materialı. Əsas inşaat materiallarından biri; 18.Mülki hüquqda bir tərəfin öz əmlakını əvəzsiz olaraq digər tərəfin mülkiyyətinə verməsi haqqında müqavilə; 20.«Dərviş Parisi partladır» filmində Dərviş Məstəli şah obrazını canlandıran aktyorun adı; 21.Bank əməliyyatlarının aparılması haqqında bildiriş.

**Soldan sağa:** 1.Afrikanın cənubunda etnik icma; 5.«Dördüncü hakimiyyət», müasir sivilizasiyanın ən mühüm amillərindən biri; 7.Balkan yarımadasında yerləşən ölkə; 8.Qədim türk mənşəli tayfının adı; 10.Abşeron rayonunda qəsəbə; 11.Sakit Okeanın cənub hissəsində yerləşən Yeni Zelandiyanın mülkü olan arxipelaq; 12.Norveçin paytaxtı Oslo yaxınlığında ada; 14.Türk və altay mifologiyalarında ev tanrısı; 19.Şərab təchizatı ilə məşğul olan restoran işçisi; 21.Qadın adı; 22.Fiziki və ya mənəvi iztirab, əzabverici və ya xoşagəlməz hiss, əzab; 23.Türkiyə superliqasında mübarizə aparan futbol klubu; 24.Quranda mətnin bölündüyü kiçik həcmli parçalar; 25.Tüfəng və tapança patronlarını qoymaq üçün gözələri olan kəmərlər.



«Dərviş Parisi partladır» filmindən epizod.

Tərtib etdi: Rafael

Qəzetimizin ötən nömrəsində getmiş krossvordun cavabları:

**Yuxarıdan aşağı:** 1.Sadizm; 2.Napary; 3.Aport; 4.Skanda; 5.Karib; 6.Kofola; 9.Asef (Zeynallı); 13.Rauf (Hacıyev); 15.Rislinq; 16.Ukulan; 17.Manevr; 18.Anonim; 20.Mara; 21.Haiti. **Soldan sağa:** 1.Sintaksis; 5.Kuk; 7.Diplomat; 8.Arif (Mirzəquliyev); 10.Zarat; 11.Desibel; 12.Kayra (xan); 14.Ofort; 19.Kommuna; 21.Həsən (Məmmədov); 22.Lira; 23.Meridian; 24.Nal; 25.Birmingem.



## idman

## Badminton üzrə beynəlxalq turnirdə gümüş medal

Ukraynanın Xarkov şəhərində badminton üzrə «RSL Kharkiv International 2018» turnirində yekun vurulub. Avqustun 29-da start verilən «International Challenge» kateqoriyalı yarış sentyabrın 2-də başa çatıb.

Turnirdə ölkəmizi təmsil edən Edi Reski Dviçayo uğurlu çıxışla yadda qalıb. Mübarizəyə əsas mərhələdən qoşulan badmintonçumuz yarışın finalına kimi irəliləməyi bacarıb. Həlledici görüşdə Çex Respublikasının təmsilçisi Yan Louda ilə qarşılaşan təmsilçimiz uduzaraq, turniri ikinci pillədə başa vurub. Bu, Azərbaycanın «International Challenge» kateqoriyalı badminton turnirlərində ilk medalıdır. Yarışa təsnifat mərhələsindən başlayan daha bir idmançımız - Ezmi Qovimura-



madhoni isə mübarizəni 1/8 finalda «RSL Kharkiv International 2018» turnirində 35 ölkədən 202 badmintonçu medallar uğrunda mübarizə aparıb.

Qeyd edək ki, «RSL Kharkiv

## «Qarabağ»ın rəqibləri müəyyənleşdi

Avqustun 31-də UEFA Avropa Liqasının qrup mərhələsinin püşkatma mərasimi keçirilib. Fransanın Monako şəhərində təşkil olunan mərasimdə Avropanın 48 komandası hər birində dörd komanda olmaqla 12 qrupa bölünüb. Turnirdə ölkəmizi təmsil edən Ağdamın «Qarabağ» klubu «Arsenal» (London, İngiltərə), «Sportinq» (Lissabon, Portuqaliya) və «Vorskla» (Poltava, Ukrayna) komandaları ilə birlikdə E qrupunda mübarizə aparacaq. Püşkatma mərasimindən əvvəl UEFA Avropa Liqasının 2017-2018-ci illər mövsümünün ən yaxşı futbolçusunun adı açıqlanıb. Dieqo Qodin, Antuan Qrizman (hər ikisi «Atletiko»), İspaniya və Dimitri Payetin («Marsel»), Fransa mübarizə apardığı bu nominasiyada Fransa milli komandasının hücumçusu Antuan Qrizman qalib gəlib. Püşkatmanın daha bir özəl liqası mərasimə ilk dəfə Azərbaycanlı futbol səfiri Vəli Qasimovun da qatılmasıdır. 2018-2019-cu il mövsümündə Avropa Liqasının final qarşılaşması Bakıda keçiriləcəyi üçün veteran futbolçu püşkatma zamanı turnirin kubokunu səhnəyə gətirib.

### «Qarabağ»ın keçirəcəyi oyunların təqvimini:

20 sentyabr	8 noyabr
«Sportinq» – «Qarabağ» «Arsenal» – «Vorskla»	«Vorskla» – «Qarabağ» «Arsenal» – «Sportinq»
4 oktyabr	29 noyabr
«Vorskla» – «Sportinq» «Qarabağ» – «Arsenal»	«Qarabağ» – «Sportinq» «Vorskla» – «Arsenal»
25 oktyabr	13 dekabr
«Qarabağ» – «Vorskla» «Sportinq» – «Arsenal»	«Sportinq» – «Vorskla» «Arsenal» – «Qarabağ»

Qruplarda ilk iki yeri tutan komandalar növbəti mərhələyə vəsiqə qazanacaq. Qeyd edək ki, UEFA Avropa Liqasının 2018-2019-cu il mövsümünün final oyunu gələn il mayın 29-da Bakı Olimpiya Stadionunda keçiriləcək.

## 133 ölkədən 828 cüdoçu...

Sentyabrın 20-dən 27-dək Bakıdakı Milli Gimnastika Arenasında cüdo üzrə dünya çempionatı keçiriləcək. Artıq 133 ölkə mundialda iştirakını təsdiqləyib. Yarışlarda 828 cüdoçu tatami üzərinə çıxacaq. Dünya çempionatında Azərbaycanı 9 kişi və 6 qadın cüdoçu təmsil edəcək.

Qeyd edək ki, dünya çempionatına bilet satışı davam edir. Yarış üçün biletləri «ASAN xidmət» mərkəzlərindən, şəhərimizin bütün kassalarından, eləcə də onlayn qaydada «iTicket.az» saytıdan əldə etmək olar. Biletlərin qiyməti kateqoriyalara uyğun olaraq səhər yarışları üçün 1,5, VIP yerlərə 25, final mərhələsi üçün isə 2 və 10, VIP yerlərə 50 manatdır. Çempionatın təntənəli açılış mərasimi sentyabrın 20-də saat 15:00-də keçiriləcək.

## Gimnastlarımız dünya çempionatına yollanır

Sentyabrın 9-dan 16-dək Bolqarıstanda bədii gimnastika üzrə dünya çempionatı keçiriləcək. Azərbaycan Gimnastika Federasiyasının yaydığı məlumata görə, Sofiya şəhərindəki «Armeys» arenasında keçiriləcək çempionata 60 ölkədən 900-dən çox idmançı qatılacaq. Çempionatda fərdi yarışlarda 176, komanda yarışlarında isə 36 kollektivin tərkibində 215 gimnast mübarizə aparacaq.

Azərbaycan gimnastları da bu turnirdə fərdi və komanda yarışlarında qüvvələrini sınayacaqlar. Mundialda ölkəmizi qrup proqramında Aliyə Paşayeva, Siyana Vasileva, Ayşən Bayramova, Diana Doman və Zeynəb Hümətova təmsil edəcəklər. Fərdi yarışlarda isə Veronika Hudis, Zöhrə Ağamirova və Darya Sorokina xalça üzərində çıxacaqlar.

Qeyd edək ki, bu, Bolqarıstanın ev sahibliyi etdiyi üçüncü dünya çempionatıdır. 1969-cu və 1987-ci illərdə də dünya birinciliyi bu ölkədə keçirilmişdi.

## Messin rekordları səngimir

«Barselona»nın argentinli forvardı Lionel Messi XXI əsrdə İspaniya çempionatında qolla nəticələnmiş ötürmələrinin sayını 150-yə çatdıran ilk futbolçu olub. La liqanın son turunda «Barselona»nın «Hueska»-ni 8:2 hesabı ilə darmadağın etdiyi matçda iki məhsuldar ötürmə edən otuz bir yaşlı argentinli bu nominasiyada daha bir rekordla imza atıb. Hesabında cəmi 151 məhsuldar ötürmə olan ulduz futbolçu Avropa birinciliklərinin ən yaxşı 5 assistenti reytingində birinci yerdədir. Messi İspan Sesk Fabreqası («Çelsi», 143), Almaniya komandasında çıxış edən Mesut Ozil («Arsenal», 128), portuqaliyalı Kriştianu Ronaldunu («Yuventus», 122) və braziliyalı Daniel Alvesi (PSJ, 110) geridə qoyur.



## mozaika

### maraqlı

#### Təbiətin sirli canlıları



Zərli qanadları, möhtəşəm na-xışları olan kəpənək təbiətin ən sirli canlılarındandır. Dünyada təxminən 20 min kəpənək növü var. Kəpənəyin elə növləri var ki, cəmi 24 saat, bəzi növləri isə bir-iki ay ömür sürür.

Kəpənək bərdəfəyə ən çox 450-500 ədəd yumurta qoyur və onları qorumaq üçün çox ağıllı üsuldan istifadə edir: yumurtaları ifraz etdiyi yapışqan maddə ilə bir-birinə bağlayaraq ətrafa dağılmasına mane olur. Yumurtadan çıxan tritillər ilk iş olaraq özlərinə münasib bu daq tapır və daha sonra eyni iplə

oraya bağlanırlar. Sonra ifraz etdikləri həmin iplə özlərinə qoza hörməyə başlayırlar. Həyata gözlərini yeni açmış bir tritil bu işi 3-4 günə tamamlayır. Həmin müddətdə tritil min dəfə fırlanaraq təqribən 900-1500 min metr uzunluğunda bir ip ifraz edir. Proses bitəndən dərhal sonra kəpənək olmağa üçün dəyişməyə hazırlaşır.

Uça bilmək üçün kəpənək ideal bədən istiliyinə sahib olmalıdır. Günəsdən bədən istiliyini artırmaq üçün aldığı 15-40 dərəcə arasındakı istilik onun üçün ən ideal temperaturdur. Yeməyini ayaqlarında-

kı dad qəbul edə bilirlər və tapır.

Dünyada ən böyük kəpənək növü qanadlarının uzunluğu 30 santimetrə çatan nəhəng qanadlı kəpənəklərdir. Afrikada yaşayan yaşıl damarlı «paşa» kəpənəyi ən təcavüzkar kəpənək növü hesab olunur. «Ginnesin rekordlar kitabı»na görə, dünyanın ən kiçik kəpənək növü «ot mavisii» kəpənəyidir.

Təbiətdə zəhərli kəpənəklər də var. «Kral» kəpənəyi zəhərli ipekotu bitkisi ilə bəsləndiyinə görə, o, kərtənkələ, böcək və s. üçün təhlükəli ov kimi tanınır.

### cəmiyyət

#### Metroda virtual kitablar



2018-ci ilin sonuna qədər Moskva metropoliteninin bütün stansiyası və vaqonlarında virtual kitab rəfləri yaradılacaq. Rusiya paytaxtı meriyasının məlumatında vurğulanır ki, sənətin həmin kitabları onlayn rejimdə və ya öz mobil qurğularına pulsuz köçürərək oxuya biləcəklər. Qeyd edilir ki, bu məqsədlə gələcək

oxucular smartfon kamerasının və ya xüsusi proqram əlavəsinin köməyi ilə seçdikləri bu və ya digər kitab istinadlarını şifrələnmiş QR-kodlarını skanlamalı olacaqlar.

Metrodakı elektron kitabxanadan həm moskvalılar, həm də paytaxt qonaqları istifadə edə biləcəklər. Hazırda həmin kitabxanada Aleksandr Puşkindən Cek Lon-

dona qədər rus və dünya ədəbiyyatı klassiklərinin 100-dən çox əsəri toplanıb.

Bundan əlavə, metropoliten-də pulsuz kitab mübadiləsi xidməti inkişaf etdirilib. Oxucular «Canlı ünsiyyət» adlanan xüsusi rəfdə xoşladığı kitabı oradan götürmək və ya öz kitablarını həmin rəfdə qoymaq imkanı əldə edəcəklər.

### səhiyyə

## Qan hüceyrələrindən trombosit

Yaponiyada pasiyentin özünün qan hüceyrələrindən trombositlər yaradılıb. Məhz bu səbəbdən də trombositlərin orqanizmi tərəfindən qəbul edilməməsi halı baş vermir. Kioto Universitetinin iPS-hüceyrə tədqiqatları mərkəzinin (CiRA) nümayəndəsi Hiroyuki Vadahama bildirib ki, alimlər əməliyyatı insan üzərində aparmağa hazırlaşırlar.

Bu, müxtəlif qan xəstəliklərindən, o cümlədən onkoloji xəstəliklərdən əziyyət çəkən insanlara kömək edəcək. «Pasiyentin qanından, məhz leykositlərdən iPS hüceyrələri yaradılır. Sonra onlardan meqakariosit hüceyrə xətləri yetişdirilir ki, bunlar da adi şəraitdə inkişaf etmir. Lakin biz onların bölünmə qabiliyyətini əldə etməsinə nail olduq. Bir neçə mərhələdən sonra trombositlər əmələ gəldi və köçürülmə yolu ilə pasiyentin qanına yeridildi», - deyir institut nümayəndəsi bildirib.

Donor trombositlərinin köçürülməsi ilə bağlı əsas problem ondadır ki, pasiyentin orqanizmi hər hansı xəstəlikdən, məsələn, aplastik anemiyadan əziyyət çəkirsə, yəni qanda hüceyrələrin artım sürəti azalır və ya tamamilə dayanırsa, o zaman bunları kənar vücuda kimi qəbul etməyə başlayır. Bu cür reaksiya pasiyentə qan köçürülməsini faydasız edir.

H.Vadahama izah edib ki, pasiyentin özünün qan hüceyrələrindən trombositlərin yaradılması üzrə tədqiqatları, daha sonra şifahi istifadə edilməsinin mümkünlüyü barədə suala cavabında CiRA İnstitutunun nümayəndəsi bildirib ki, tədqiqatları onların mümkünlüyündən ötrü aparılır.

Süni çoxfunksiyalı iPS hüceyrələrindən istifadə edilməsi əsasında əməliyyat dünyada ilk dəfə 2014-cü ildə Yaponiyada həyata keçirilib. Torlu qişanın ağır xəstəliyindən - yaşla bağlı makulyar degenerasiyadan əziyyət çəkən 70 yaşlı pasiyentdən dəri hüceyrələri götürülüb və süni iPS gövdə hüceyrələri yetişdirilib. Daha sonra onlardan tor qişanın retinal pigment epitelini hüceyrələri alınıb və əməliyyat prosesində köçürülüb.

### texnologiya

## Süni intellekt zəlzələnin yerini proqnozlaşdırmağa bilər

«Google»un mühəndislərdən ibarət komandası tərəfindən işlənilən hazırlanmış süni intellekt zəlzələdən sonra baş verə biləcək təkrar seysmik təkanları proqnozlaşdırmağa bilər.

Güclü zəlzələdən sonra bir neçə həftə və ya ay ərzində zədələnmiş ərazidə tez-tez təkrar təkanlar qeydə alınır. Bu da daha böyük dağıntılara səbəb ola bilər və işləri çətinləşdirir. Alimlər tərəfindən afterşokların yerini proqnozlaşdırmaq üçün istifadə edilən metodların səmərəsi, hələ ki, çox azdır.

«Google AI» bölməsinin tədqiqatçıları bu problemi həll etmək üçün süni intellekt texnologiyasından istifadə ediblər. Alimlər afterşokların baş verə biləcəyi yeri öncədən proqnozlaşdırmağa cəhd etmək üçün dərin kompüter təlimi alqoritmlərinin köməyi ilə dünyada qeydə alınmış zəlzələlərin məlumat bazasını təhlil ediblər. Hazırlanmış sistem, hələ ki, çox dəqiq işləmir, amma mövcud metodlarla müqayisədə təkrar zəlzələlərin yerini daha yaxşı proqnozlaşdırmağa bilər.

### Müdrilər deyib ki...

«Hər bir elmin açarı sual işarəsidir».

Onore de Balzak (1799-1850)

